

CENTRALNY OŚRODEK SZKOLENIA OGÓLNOWOJSKOWEGO

~~Wojenne~~
~~szkolenie~~
~~Wojenne~~

Egz. Nr 1

TAKTYKA

**Temat: ZASADY ORGANIZACJI I PROWADZENIA
OBRONY PRZEZ bp i pz DZ (DPanc)**

021332

~~021332~~

~~40876~~
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASB Wt
Archiwum Działu Zbiarów Specjalnych
Nr ewid. ~~40876~~

2

CENTRALNY OŚRODEK SZKOLENIA OGÓLNOWOJSKOWEGO

~~SECRET~~
~~SECRET~~
~~SECRET~~

Egz. Nr 1

TAKTYKA

Temat: ZASADY ORGANIZACJI I PROWADZENIA
OBRONY PRZEZ bp i pz DZ (DPanc)

021332

~~021332~~

~~40876~~
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASB WP
Archiwum Działu Zbierów Specjalnych
Nr ewid. ~~40876~~

CENTRALNY OŚRODEK SZKOLENIA OGÓLNOWOJSKOWEGO

JAWNE

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1969 roku
art. 66 ust. 2
(Dz.U. RP nr 11 poz. 95)
podpis

~~SECRET~~

~~SECRET~~

Egz. nr ...

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

"ZATWIERDZAM"

K O M E N D A N T

CENTRALNEGO OŚRODKA SZKOLENIA OGÓLNOWOJSKOWEGO

płk dypl. Dominik JODKOWSKI

Dnia "....."..... 197 r.

T A K T Y K A

Temat: "ZASADY ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY
PRZEZ bp i pz DZ /DPanc/"

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASB WP
Archiwum Działu Zbierów Specjalnych
Nr ewid. _____

40876

OPRACOWAŁ:

STARSZY WYKŁADOWCA TAKTYKI

ppłk dypl.R.GÓRECKI

SPRAWDZIŁ:

KIEROWNIK CYKLU TAKTYKI

płk dypl.Edward KALINOWSKI

WARSZAWA

1970 r.

PLAN SKRYPTU / WYKŁADU /

I. ZASADY WYSPÓŁCZESNEJ OBRONY.

1. Cel i charakterystyka współczesnej obrony.
2. Warunki przechodzenia wojsk do obrony.
3. Wymagania stawiane współczesnej obronie.
4. Miejsce i zadania pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w obronie.
5. Możliwości bojowe pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w obronie.
6. Struktura obrony.
 - a/ Ugrupowanie bojowe pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w obronie.
 - b/ System ognia w obronie.
 - c/ Inżynieryjna rozbudowa pasa obrony dywizji.

II. ORGANIZACJA OBRONY.

1. Wypracowanie decyzji do obrony.
 - a/ Obowiązki dowódców pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w zakresie organizacji obrony.
 - b/ Treść pracy dowódcy w zakresie wypracowania decyzji do obrony.
2. Treść pracy w zakresie doprowadzenia zadań bojowych do wykonawców.
3. Organizacja współdziałania.
4. Przeprowadzenie rekonesansu.
5. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych.

III. PROWADZENIE WALKI OBRONNEJ.

1. Prowadzenie walki obronnej w warunkach obustronnego stosowania BMR.
 - a/ Uderzenie lub osłabienie natarcia nieprzyjaciela.
 - b/ Walka o utrzymanie rejonów obrony czołowych batalionów pułków pierwszego rzutu.
 - c/ Walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.
2. Właściwości organizacji i prowadzenia walki obronnej przez pułk drugiego rzutu dywizji.
3. Właściwości walki obronnej w warunkach niestosowania broni masowego rażenia.

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

Lp.	Nr załącznika	Nazwa załącznika lub treść	Ilość egz.	Uwagi
1	1	Struktura pasa obrony dywizji i rejonów obrony pułków.	100	Wykonać duży schemat
2	2	Decyzja dowódcy pz i bp do obrony.	100	"
3	3	Likwidacja włamania nieprzyjaciela w obronę dywizji.	100	-

I. ZASADY WSPÓŁCZESNEJ OBRONY

✓ 1. Cel i charakterystyka współczesnej obrony.

Obrona to wymuszony rodzaj działań bojowych. Do obrony wojska przechodzą czasowo w wypadku, gdy natarcie jest niemożliwe lub niecelowe oraz gdy zachodzi konieczność przez zaoszczędzenie sił i środków na jednym kierunku stworzenia warunków do natarcia na innych, ważniejszych kierunkach.

Obronę będzie się stosować przede wszystkim na drugorzędnych kierunkach, gdzie ze względu na trudno dostępny teren lub konieczność zaoszczędzenia sił i środków oraz ze względu na inne przyczyny natarcia okaże się niecelowe.

W wielu wypadkach, zwłaszcza w początkowym okresie wojny, niesprzyjająca sytuacja może zmusić wojsko do czasowego przejścia do obrony również na niektórych głównych kierunkach. Przy czym najczęściej wojska będą przechodzić do obrony w toku działań zaczepnych.

W toku natarcia może się wytworzyć sytuacja, gdy nieprzyjaciel po uzyskaniu przewagi w broni jądrowej i innych siłach i środkach przygotowuje się do wykonania silnego przeciwuderzenia lub przejścia do przeciwnatarcia.

W tym wypadku, jeśli nie uda się zerwać przeciwuderzenia /przeciwnatarcia/, część sił i wojsk nacierających będzie zmuszona przejść do obrony, a siły główne będą kontynuować natarcie.

Przejście wojsk do obrony podczas prowadzenia natarcia może mieć miejsce i wtedy, gdy od uderzeń jądrowych wojska poniosą duże straty, a nie będą miały niezbędnych odwodów. Przejście do działań obronnych może być uwarunkowane również niedostateczną ilością lub brakiem w wojskach amunicji jądrowej i paliwa raketowego, z użyciem ruchomych zapasów paliwa i oderwaniem się na znaczne odległości od baz zaopatrywania. W wymienionych warunkach zachodzi potrzeba umocnienia i utrzymania opanowanych ważnych rejonów, by zyskać na czasie dla podejścia odwodów lub dowozu niezbędnych środków materiałowych.

W toku rozwijania przez własne wojska szybkiego i głębokiego natarcia poszczególne zgrupowania nieprzyjaciela mogą się znaleźć na skrzydłach i tyłach naszych wojsk i będą dążyć do przerwania się do swoich sił głównych, będą wykonywać uderzenia na skrzydła i tyły oddziałów i związków taktycznych. W tych warunkach wyniknie potrzeba przejścia częścią sił do obrony dla zabezpieczenia skrzydeł i tyłów zgrupowań nacierających.

Na początku wojny może czasowo okazać się niemożliwe rozwinięcie natarcia na poszczególnych kierunkach, wobec tego niektóre związki taktyczne w rezultacie niudanych z marszu bojów i bitew spotkaniowych z przeważającymi siłami nieprzyjaciela będą zmuszone przejść do obrony.

Wojska mogą również przechodzić do obrony na wybrzeżu morskim w celu odparcia morskich desantów nieprzyjaciela.

Broniący się z reguły jest słabszy w siłach i środkach od nacierającego. Ma on jednak wiele etatów, które odgrywają ważną rolę w walce z przeważającymi siłami nacierającego nieprzyjaciela i w wojnie jądrowej. Jeżeli główną przewagą nacierającego jest inicjatywa w działaniach i możliwości wyboru czasu i kierunku uderzenia, to główną przewagą broniącego się jest możliwość wyboru miejsca i pozycji do walki. Wojska broniące się mogą efektywniej wykorzystać środki ogniowe, ochronne właściwości terenu, jego inżynierską rozbudowę, zapory, skuteczniej się maskować, ukrywając rzeczywiste i pokazując pozorne rozmieszczenie, lepiej przestudiować teren i przygotować manewr. Przy umiejętnym i w porę wykorzystaniu swojej przewagi broniący się mniejszymi siłami może się przeciwstawić silniejszemu zgrupowaniu nieprzyjaciela.

Jednak przez obronę nie można osiągnąć całkowitego rozbięcia nieprzyjaciela. Dlatego we współczesnych warunkach stosowanie obrony powinno być bardziej niż kiedykolwiek podporządkowane sprawie natarcia. Wojska broniące się stosując broń jądrową i chemiczną, ogień zaporowy, manewr, kontrataki i przeciwuderzenia powinny osłabić i wykrwawić przeważające siły nacierającego nieprzyjaciela, zadać mu duże straty, utrzymać określone rejony terenu i zyskać na czasie, niezbędnych

do ześrodkowania dodatkowych sił i środków i przejścia swoich wojsk do natarcia.

Stąd wynika cel obrony: odeprzeć natarcie przeważających sił nieprzyjaciela, zadać mu znaczne straty, utrzymać ważne rejony terenu i tym samym stworzyć sprzyjające warunki przejścia do zdecydowanego natarcia.

Współczesna obrona polega przede wszystkim na uderzeniach broni jądrowej, chemicznej i wszystkich innych rodzajów, szerokim manewrze ogniem, siłami i środkami, kontratakach i uporczywym utrzymaniu ważnych rejonów, zamykających prawdopodobne kierunki natarcia nieprzyjaciela, oraz na szerokim stosowaniu zapór.

Na kierunkach natarcia nieprzyjaciela obsadza się ważne rejony /obiekty/ i przygotowuje je do obrony okrężnej. Odcinki nie obsadzone dozoruje się przez organa rozpoznawcze, pododdziały ubezpieczenia bojowego oraz osłania ogniem broni strzeleckiej, artylerii, moździerzy, a także wszelkiego rodzaju zaporami i uderzeniami broni masowego rażenia.

Rozbicie głównego zgrupowania nieprzyjaciela bronią jądrową umożliwia szybką zmianę stosunku sił i środków na korzyść wojsk broniących się i stworzyć warunki do przejścia od obrony do aktywnych działań zaczepnych.

Oprócz broni jądrowej i chemicznej współczesna obrona powinna stosować konwencjonalne środki rażenia w celu rażenia nieprzyjaciela, a szczególnie jego czołgów.

Czołgi nieprzyjaciela przed przednim skrajem i w głębi obrony, nawet posiadając broń jądrową, będzie się niszczyć przede wszystkim środkami ogniowymi strzelającymi na wprost: przeciwpancernymi pociskami kierowanymi, czołgami, artylerią i granatami. Dlatego powodzenie obrony w największym stopniu zależeć będzie od tego, na ile skuteczny i giętki okaże się system ognia, a zwłaszcza ognia przeciwpancernego.

We współczesnej obronie zwiększyła się rola manewru siłami i środkami. Manewr jest jednym z ważniejszych sposobów zamknięcia wyrw powstałych w ugrupowaniu bojowym wojsk i zamiany oddziałów /pododdziałów/, które utraciły zdolność bojową wskutek uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

Stosuje się go w celu przeciwdziałania przerwaniu się wojsk nieprzyjaciela w głąb i w stronę skrzydeł; wzmożenie oddziałów /pododdziałów/, które poniosły straty; stwarzania zgrupowań do wykonania kontrataków i zajęcia ^{przez} nie najdogodniejszego położenia w stosunku do nieprzyjaciela; zniszczenia desantów powietrznych oraz wyprowadzenia wojsk spod uderzeń jądrowych nieprzyjaciela do rejonów zapasowych.

Manewr wykonuje się rozmieszczonymi w głębi obrony drugimi rzutami i odwodami oraz siłami i środkami znieatakowanych odcinków i kierunków, na których ataki nieprzyjaciela zostały odparte.

W ten sposób walka o ważne rejonny we współczesnej obronie polega nie tylko na wykorzystaniu możliwości bojowych rozmieszczonych w nich sił i środków, lecz i na użyciu broni jądrowej i chemicznej, szerokim manewrze ogniem i wojsk znajdujących się poza rejonami oraz na kontratakach.

2. Warunki przechodzenia wojsk do obrony.

Zależnie od otrzymanego zadania i sytuacji wojska do obrony mogą przechodzić w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem lub bez styczności z nim.

Przejście wojsk do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem może mieć miejsce w wypadku niespodziewanego rozwoju działań bojowych oraz w toku działań zaczepnych w celu odpierania przeciwuderzeń przeważających sił nieprzyjaciela, umocnienia uchwyconych rejonów, zabezpieczenia skrzydeł nacierających zgrupowań i przy niepomyślnym przebiegu boju spotkaniowego.

W takich warunkach wojska przechodzące do obrony z reguły będą narażone na aktywne oddziaływanie nieprzyjaciela, które może obejmować wykonanie uderzeń bronią jądrową i chemiczną, lotnictwem, ogniem artylerii i ataki wojsk.

W tych warunkach wojska będą zmuszone organizować zgrupowanie obronne sił i środków, organizować system ognia, rozbudowywać obronę i jednocześnie na niektórych kierunkach odpierać ataki nieprzyjaciela, likwidować skutki uderzeń jądrowych i chemicznych. Często będzie wynikać konieczność prowadzenia walki

w celu poprawienia położenia oraz likwidowania ognisk oporu nieprzyjaciela na tyłach. Dlatego przejścia wojsk do obrony na różnych odcinkach może być niejednoczesne. Obronę będzie się organizować z reguły w krótkim czasie.

Wojska bez styczności z nieprzyjacielem mogą przejść do obrony zawczasu, zwłaszcza na tych kierunkach, gdzie z chwilą wykonania pierwszego uderzenia jądrowego trzeba zabezpieczyć przesunięcie, rozwijanie i przejście do natarcia sił głównych związku operacyjnego lub gdzie natarcia z wielu przyczyn nie przewiduje się / drugorzędne i trudno dostępne kierunki/. W toku działań zaczepnych do obrony bez styczności z nieprzyjacielem będą przechodziły związki taktyczne /oddziały/ drugiego rzutu odwodu.

Podczas przechodzenia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem są lepsze warunki do szczegółowego przestudiowania terenu zarówno w głębi jak i na podejściach do przedniego skraju, wyboru najdogodniejszych rubieży obrony, tworzenia i ugrupowania bojowego, organizacji systemu ognia i manewru, szerokiego wykorzystania maszyn inżynieryjnych, pozycji przedniej i pasa przesłaniania.

Styczność lub ^{brak} styczności z nieprzyjacielem są zasadniczymi lecz nie jedynymi warunkami, w których może być organizowana obrona. Wojska zawsze będą przechodzić do obrony w różnej sytuacji, przy różnej aktywności nieprzyjaciela, różnej ilości broni jądrowej i chemicznej oraz środków zwykłych, w różnym terenie, w różnej sytuacji skażeń, o różnej porze roku, w różnorodnych warunkach atmosferycznych.

3. Wymagania stawiane współczesnej obronie.

Wojska będą się bronić w warunkach szerokiego stosowania przez nacierającego nieprzyjaciela broni jądrowej i chemicznej, dużych sił pancernych, lotnictwa i desantów powietrznych. Dlatego obrona powinna być trwała i aktywna zdolna do przeciwstawiania się uderzeniom broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, jego lotnictwa i artylerii, odeprzeć zmasowane ataki czołgów, nie dopuścić do wysadzenia desantów powietrznych, a w razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony - zniszczyć go.

Osiąga się to przez:

- wykrycie na czas i niezwłoczne zniszczenie środków masowego rażenia nieprzyjaciela, wykrycie jego głównego zgrupowania i porażenia go bronią jądrową i ogniem wszystkich środków na dalekich podejściach, przed przednim skrajem i w głębi obrony;
- zorganizowanie systemu ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, połączonego z systemem zapór minowych i innych, oraz szybkie odtworzenie naruszonego systemu ognia;
- głęboką i różnorodną strukturę obrony, umiejętnie wykorzystanie terenu, rozbudowę inżynieryjną i dokładne maskowanie;
- rozśrodkowane i skryte rozmieszczenie sił i środków, manewr nimi na zagrożony kierunek i wykonanie energicznych kontrataków oraz osłonę wojsk od uderzeń nieprzyjaciela z powietrza;
- skuteczną obronę wojsk przed bronią masowego rażenia i umiejętnie ich działanie przez dłuższy czas w terenie skażonym;
- wytrwałość i uporczywość broniących się wojsk;
- stanowcze i umiejętne dowodzenie wojskami, zorganizowanie na czas i ciągle utrzymanie współdziałania, szybkie odtwarzanie naruszonego systemu obrony i wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych wojsk.

Przez wykrycie na czas i niezwłoczne zniszczenie środków masowego rażenia nieprzyjaciela można osłabić siłę jego uderzeń jądrowych na obronę, a w warunkach sprzyjających nawet do nich nie dopuścić. Jednak należy przy tym brać pod uwagę to, że wojska broniące się będą miały mało amunicji jądrowej i rakiet chemicznych, dlatego broń masowego rażenia nieprzyjaciela, zwłaszcza o niedużych wymiarach, należy zniszczyć przede wszystkim uderzeniami lotnictwa, ogniem artylerii, czołgów, przeciwpancernych pocisków kierowanych, a w miarę możliwości również specjalnie wydzielonymi oddziałami.

Wykrycie głównego zgrupowania nieprzyjaciela i wykonanie na niego uderzenia bronią jądrową i chemiczną oraz porażenie go ogniem wszystkich środków na podejściach do obrony

dotarować od bp

umożliwia zerwanie przygotowanego natarcia lub osłabienie uderzenia wojsk nieprzyjaciela. Z chwilą gdy przejdzie do natarcia, w rezultacie użycia broni jądrowej i chemicznej na główne zgrupowanie stosunek sił i środków może się szybko zmienić na korzyść broniącego się, dzięki czemu broniące się wojska mogą przejść do kontrataków a następnie do natarcia.

Doskonale zorganizowany system ognia z uwzględnieniem uderzeń jądrowych i chemicznych umożliwia porażenie nieprzyjaciela gęstym ogniem na podejściach do obrony, przed przednim skrajem, na skrzydłach w głębi, ześrodkowanie ognia w krótkim czasie na dowolnym zagrożonym kierunku lub odcinku, potęgowanie siły ognia, ~~wciążnięcie nieprzyjaciela w przygotowane worki ogniowe~~ i niszczenie silnymi uderzeniami wszystkich rodzajów broni i kontratakami.

Łączenie systemu ognia z systemem zapór minowych i innych znacznie zwiększa skuteczność ognia i efektywność samych zapór.

Walka z czołgami w obronie zajmuje szczególne miejsce. W związku ze zwiększeniem się^w wojskach nieprzyjaciela ilości czołgów, transporterów opancerzonych i innych środków pancernych jeszcze bardziej wzrosła rola obrony przeciwpancernej. Przy tym, jeśli w czasie minionej wojny stanowiła element jej dodatkowego wzmocnienia, to obecnie obrona przeciwpancerna ~~organizuje się~~ w nią wchodzi i stanowi podstawę obrony związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów.

Obronę przeciwpancerną organizuje się ^{całą} na ~~całą~~ głębokość obrony, a przede wszystkim na kierunkach zagrożenia pancernego. Organizowanie jej jest jednym z najważniejszych obowiązków wszystkich dowódców.

Głęboka struktura obrony umożliwia wojskom broniącym się potęgowanie przeciwdziałania nieprzyjaciela, a jemu utrudnia wykrycie systemu naszej obrony, zapewnia szeroki manewr siłami i środkami i zmniejsza wrażliwość wojsk na uderzenia jądrowe nieprzyjaciela.

Różnorodna struktura obrony i maskowanie umożliwiają wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela oraz ukrycie przed nim rzeczywistego rozmieszczenia sił i środków w obronie.

Umiejętne wykorzystanie terenu i jego inżynierskiej rozbudowy zmniejsza skuteczność oddziaływania broni jądrowej i innych środków rażenia na broniące się wojska, zmniejsza tempo natarcia i umożliwia broniącemu się dogodne użycie środków ogniowych i wykonanie manewru. Dlatego do obrony należy wybierać takie rubieże i rejony terenu, które mają największą ilość naturalnych przeszkód przeciwpancernych, zapewniają dobrą obserwację, prowadzenie ognia przed przedni skraj, na skrzydła i luki ułatwiają ukrycie wojsk, ich maskowanie i budowę zapór. Równocześnie teren przed pozycjami obrony powinien utrudniać nieprzyjacielowi obserwację i rozwijanie do natarcia.

Rozśrodkowanie i skryte rozmieszczenie sił i środków również obniżają skuteczność wykonywanych na broniące się wojska uderzeń jądrowych i ogniowych.

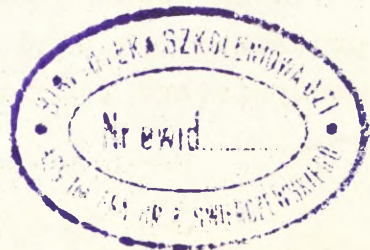
Współczesna obrona nie może mieć charakteru ciągłego. Między wojskami broniącymi się muszą być przerwy. Związki taktyczne i oddziały powinny być tak rozśrodkowane, żeby uderzeniem jądrowym średniej mocy nie zostało porażone więcej niż batalion. Z kolei batalion należy tak rozśrodkować, żeby wykluczyć możliwość jednoczesnego porażenia wybuchem jądrowym małej mocy dwóch kompanii.

Luki /przerwy/ te w zależności od charakteru terenu, ugrupowania, możliwego działania nieprzyjaciela w ramach broniących się wojsk mogą wynosić:

- między plutonami piechoty	100 - 150 m;
- między plutonami czołgów	100 - 150 m;
- między kompaniami	1 do 1,5 km;
- między batalionami	2 - 3 km;
- między pułkami	10 - 15 km.

Odpowiedzialność za organizowane luki ponoszą dowódcy decydujący o ich wielkości.

Jednak przerwy /luki/ między pododdziałami nie mogą pozostać nieosłonięte. Pododdziały broniące się powinny mieć łączność ogniową wzdłuż frontu i w głąb, przede wszystkim ogniem przeciwpancernym.

Ostrona od uderzeń nieprzyjaciela z powietrza stwarza wojskom sprzyjające warunki do prowadzenia w obronie walki z nacierającymi związkami taktycznymi i oddziałami wojsk lądowych nieprzyjaciela.

Obrońca wojsk przed bronią masowego rażenia osłabia skutki jej działania, zapewnia zachowanie zdolności bojowej i pomyślne wykonanie przez wojska otrzymanych zadań.

Osiąga się ją przez:

- umiejętne wykorzystanie właściwości ochronnych terenu;
- wykonanie w krótkim czasie ukryć dla wojsk i punktów dowodzenia;
- okresową zmianę zajmowanych rejonów, stanowisk ogniowych i punktów dowodzenia;
- wykrycie na czas rejonów skażonych;
- wyprowadzenie wojsk z rejonów o dużym skażeniu;
- szybką ewakuację porażonych z rejonów wybuchów jądrowych i udzielenie im niezbędnej pomocy.

Wytrwałość i uporczywość doprowadza do zwycięstwa nawet w najtrudniejszej sytuacji. Dlatego wojska broniące się nie mają prawa do pozostawiania zajmowanych rejonów /pozycji/ i wycofania się bez rozkazu wyższego dowódcy. Powinny one być w gotowości do działania bez taktycznej łączności z sąsiedami i w okrążeniu.

Ciągłe i stanowcze dowodzenie wojskami umożliwia w krótkim czasie organizowanie obrony przy aktywnym oddziaływaniu wszystkimi środkami nieprzyjaciela oraz pomyślne odpieranie jego uderzeń w toku walki. Jeśli w przyszłości obrona organizowana w krótkim czasie była traktowana jako doraźna, miała mniejszą trwałość, niedostatecznie zorganizowany system ognia, współdziałania i dowodzenia, to teraz bez względu na czas powinna być trwała i aktywna, mieć skuteczny system ognia wszystkich rodzajów broni, być prowadzona przy ścisłym współdziałaniu wszystkich sił i środków oraz ciągłym dowodzeniem.

Szybkie odtworzenie naruszonego systemu obrony i wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych wojsk zwiększają jej żywotność, zdolność nie tylko wytrzymania uderzeń jądrowych

nieprzyjaciela, lecz także szybkiego likwidowania ich skutków, dostosowania się odpowiednio do wynikłej sytuacji, odpierania zmasowanego natarcia czołgów nieprzyjaciela, zadania mu strat i przejścia do zdecydowanego natarcia.

Aktywność obrony jest wyrazem zorganizowanych działań, w których obrońca nie czeka na uderzenia nieprzyjaciela lecz zadaje je sam w najbardziej czułe miejsce przeciwnika i w najmniej odpowiednim dla niego momencie.

Aktywność obrony osiąga się przez:

- stałe prowadzenie rozpoznania;
- zdecydowane i zmasowane uderzenia wszystkimi dostępnymi dla obrońcy środkami rażenia;
- natychmiastowe niszczenie wykrytych celów i ugrupowań wojsk nieprzyjaciela;
- śmiałe i zdecydowane wykorzystanie odwodów w miejsca, gdzie nieprzyjaciel najmniej się ich spodziewa;
- zdecydowane wykonywanie kontrataków;
- szeroki i umiejętny manewr ogniem i sprzętem;
- nieprzerwane doskonalenie obrony,

4. Miejsce i zadania pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w obronie.

Różne sytuacje bojowe w jakich wojska będą przechodzić do obrony narzucają sposób wykorzystania swoich sił.

W wielu wypadkach pododdziałom, oddziałom i związkom taktycznym trzeba będzie prowadzić walkę obronną samodzielnie, niejednokrotnie w oderwaniu od sąsiadów.

W większości jednak wypadków pododdziały, oddziały i związki taktyczne będą organizowały obronę w ramach nadrzędnego szczebla dowodzenia / batalion w ramach pułku, pułk w ramach dywizji, a dywizja w ramach armii/.

W ramach wykorzystania batalionu, pułku i dywizji w ramach szczebla nadrzędnego mogą występować:

- batalion - w pierwszym rzucie pułku zmechanizowanego;
- drugim rzucie pułku zmechanizowanego;
- w odwodzie ogólnym dywizji;
- w odwodzie przeciwdesantowym;

- jako oddział wydzielony w pasie przesłaniania:
 - pułk - w pierwszym rzucie dywizji;
 - w drugim rzucie dywizji;
 - w odwodzie ogólnym armii, wydzielonym do wykonania samodzielnego zadania np: odwód przeciwdesantowy armii;
 - jako oddział wydzielony w pasie przesłaniania;
- dywizja - w pierwszym rzucie armii;
 - w drugim rzucie armii;
 - w odwodzie frontu.

Pododdziały, oddziały i związki taktyczne będąc w pierwszym rzucie mogą znajdować się na głównym lub pomocniczym wysiłku obrony.

W zależności od miejsca zajmowanego w ugrupowaniu obronnym kształtować się będzie ich zadanie.

W pierwszym rzucie na głównym wysiłku obrony zadaniem pododdziałów, oddziałów i związku taktycznego będzie załamanie natarcia nieprzyjaciela w nakazanym pasie /rejonie/ obrony, utrzymanie określonego terenu, zadaniu nieprzyjacielowi jak największych w sile żywej i sprzęcie i stworzenie sprzyjających warunków do całkowitego rozbicia go kontratakami /przeciwuderzeniem/ drugich rzutów.

Jeżeli pododdziały, oddziały i związki taktyczne będą organizować obronę na pomocniczym wysiłku, to zadanie ich polegać będzie na wiązaniu możliwie jak największych sił nieprzyjaciela i uniemożliwieniu ich manewru na kierunek głównego wysiłku.

Zadaniem drugiego rzutu /odvodu/ może być stworzenie głębokości obrony na kierunku włamania się nieprzyjaciela. zamiana lub wzmocnienie wojsk pierwszego rzutu w wypadku poniesienia przez nich strat od uderzeń jądrowych oraz wykonanie kontrataków /przeciwuderzenia/ w celu odtworzenia przedniego skraju obrony.

Odwód przeciwdesantowy jest przeznaczony do likwidacji desantu powietrznego nieprzyjaciela wysadzonego na tyłach naszych wojsk.

Zadanie oddziału wydzielonego będzie polegać na zmuszeniu nieprzyjaciela do rozwinięcia sił głównych w pasie przesłaniania, rozpoznania jego sił i kierunku głównego uderzenia oraz zadania mu jak największych strat jeszcze przed podejściem do przedniego skraju obrony.

5. Możliwości bojowe batalionu, pułku i dywizji oraz niezbędne wzmocnienie i wsparcie.

Lp.	W warunkach stosowania broni masowego rażenia	Nazwa bro-nionego obiektu	Szer. frontu obrony	Głębok. ugrup. bojowe-go	Wzmocnienie i wsparcie	Bez użycia BMR	Nazwa bro-nionego obiektu	Szerok. punktu op.	Głębokość ugrupowa-nia bojowe-go
1.	Bat. piech.	Rejon obrony	do 3-5km	do 3 km	- do kompanii czołg. - do baterii art.; - do baterii przeciwpancernej; - do plut. saperów. Wsparcie. - do dyw. artylerii.	Rejon obrony	2,5-3km	do 2 km	
2.	Pułk zmechanizowany	Rejon obrony	do 10km	do 10km	-1-2 dywizje artylerii; -bateria do dyw. ppanc; -do kompanii saperów.	Rejon obrony	do 10km	do 10km	
3.	Pułk czołgów.	Rejon obrony	do 10km	do 10km	-dywizjon artylerii; - kompania saperów.				

Lp.	W warunkach stosowania broni masowego rażenia	Bez użycia BMR	
	Szczebel do wodzenia	Nazwa bro-nionego obiektu	Szerok. frontu obrony
		Nazwa bro-nionego obiektu	Szerok. punktu op.
		Wzmocnienie i wsparcie	Głębokość ugrupowa-nia bojowe-go
4.	Dywizja zmechaniz.	Pas obrony	do 30 km do 20 km
		-1-3 dyw.artylerii; Pas -do pułku art.ppanc.obrony -do bat.saperów.	do 30km 20-25 km
5.	Dywizja pancerna	Pas obrony	do 30 km do 20 km
		-1-3 dyw.artylerii; -do batalionu sap.	

6. Struktura obrony.

Batalionowi
Dywizja do obrony wyznacza się pas obrony, pułkowi i batalionowi - rejon obrony. Dywizja /pułk, batalion/ znajdująca się w drugim rzucie zajmuje rubież do obrony na najważniejszym kierunku i rozbudowuje ją pod względem inżynieryjnym. Może też znajdować się w rejonie rozmieszczenia.

Struktura obrony obejmuje:

- ugrupowanie bojowe;
- system ognia;
- inżynieryjną rozbudowę pasa /rejonu/ obrony;
- przygotowanie uderzeń jądrowych i chemicznych /tylko na szczeblu dywizji/.

Wszystkie elementy struktury obrony muszą być ściśle ze sobą powiązane i odpowiadać zadaniu bojowemu, zamiarowi walki, warunkom terenowym i zapewniać:

- trwałość obrony;
- potęgowanie siły ognia i oporu;
- wciągnięcie nieprzyjaciela w przygotowane *worki ogniowe* i zniszczenie go silnymi uderzeniami ogniowymi i kontratakami.

Struktura obrony nie powinna mieć określonego schematu i szablonu. W każdym wypadku należy celowo stosować różne jej formy dla wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, zmuszenia go do wykonania uderzeń jądrowych i ogniowych na rejony nie zajęte przez wojska oraz do jak najlepszego wykorzystania aktualnych możliwości bojowych i właściwości terenu.

a/ Ugrupowanie bojowe pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych w obronie.

Ugrupowaniem bojowym nazywamy odpowiednie rozmieszczenie sił i środków w terenie dla wykonania postawionego zadania.

Ugrupowanie sił i środków¹ struktura obrony powinny odpowiadać zadaniu bojowemu, zamiarowi działań, warunkom terenowym i zapewnić trwałość obrony, potęgowanie siły ognia i oporu oraz możliwość wciągnięcia nieprzyjaciela w przygotowane worki ogniowe i zniszczenie go silnymi uderzeniami ogniowymi i kontratakami.

W każdym wypadku ugrupowanie sił i środków nie może mieć określonego szablonu, powinny wprowadzać nieprzyjaciela w błąd i zmuszać go do wykonywania jądrowych i ogniowych uderzeń na rejony nie zajęte przez wojska.

Ugrupowanie bojowe batalionu składa się:

- pierwszy rzut /^{dwie} trzy kompanie piechoty/;
- punkt 2b* - odwód /z zasady w sile wzmocnionego plutonu piechoty/;
- środki ogniowe będące w dyspozycji dowódcy batalionu /plutonu moździerzy 120 mm lub bateria haubic i pluton przeciwpancerny/.

Ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ składa się z:

- oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu;
- oddziałów /pododdziałów/ drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego;
- oddziału rakiet taktycznych /tylko w dywizji/;
- ugrupowanie artylerii dyspozycyjnej dowódcy /DGA i PGA/;
- środków obrony przeciwlotniczej;
- odwodu przeciwpancernego;
- oddziału zaporowego;
- odwodu inżynierskiego;
- oddziału zabezpieczenia ruchu /tylko w dywizji/;
- odwód wojsk chemicznych /tylko w dywizji/;
- odwód wojsk chemicznych /tylko w dywizji/;
- oddziału wydzielonego /jeśli się go organizuje, tylko na szczeblu dywizji/;
- odwód przeciwdesantowy /tylko na w dywizji, jeśli się go organizuje/.
- ~~odwód~~ skład pierwszego rzutu pułku zmechanizowanego wchodzi 2-3 bataliony piechoty, w pułku czołgów 3-4 kompanie czołgów.

W dywizji zmechanizowanej w pierwszym rzucie zajmują zwykle obronę 2-3 pułki zmechanizowane^a w dywizji pancernej pułk zmechanizowany i na kierunkach zagrożenia pancernego - pułki czołgów.

Do pierwszego rzutu dywizji /pułku/ można wydzielić mniejszą albo większą część sił i środków. Mniejszą część sił i środków można wydzielić wtedy, kiedy warunki terenowe zezwalają na skupienie głównego wysiłku w głębi obrony, albo kiedy konieczne jest uchronienie sił głównych przed początkowym uderzeniem nieprzyjaciela lub planuje się wykonanie

silnych kontrataków w ślad za własnymi uderzeniami jądrowymi. Niekiedy wpływa na to również pojemność kierunku.

W tym wypadku do pierwszego rzutu dywizji wydziela się jeden pułk, a w pułku jeden batalion.

Skład drugiego rzutu może być różny. Jeżeli do pierwszego rzutu dywizji i pułku wydziela się mniejszą część sił i środków, to drugi rzut może się składać z trzech pułków /batalionów/. Jeżeli natomiast w pierwszym rzucie używa się w większej części sił i środków, to drugi rzut będzie stanowił jeden pułk /batalion/. W razie konieczności w pierwszym lub drugim lub na drugim rzucie dywizji /pułku/ może być po dwa pułki /bataliony/.

Do drugiego rzutu dywizji zazwyczaj wyznacza się pułk czołgów. W niektórych jednak wypadkach może on być użyty również i w pierwszym rzucie:

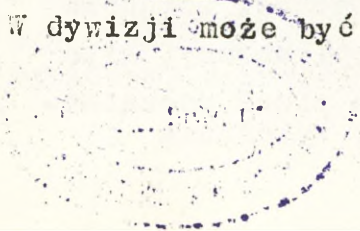
- gdy dywizja przechodzi do obrony w czasie natarcia;
- przy przejściu do obrony w wyniku niepomyślnego boju spotkaniowego;
- po wykonaniu kontrataku lub uderzeniu przed przedni skraj obrony.

Jeśli pułk czołgów działa w pierwszym rzucie, wtedy z zasady należy wzmocnić go pododdziałami piechoty ze składu jednego z pułków zmechanizowanych.

Batalion czołgów pułku zmechanizowanego z zasady wchodzi w skład drugiego rzutu. Gdy zachodzi potrzeba część czołgów w sile kompanii można przydzielić batalionom piechoty w celu wzmocnienia ich obrony przeciwpancernej. Jeżeli batalion czołgów broni się w pierwszym rzucie pułku, wzmacnia się go pododdziałem piechoty w sile do kompanii.

Drugie rzuty przygotowują rubieże rozwinięcia do kontrataków. Pułki i bataliony czołgów drugiego rzutu przygotowują rubieże ogniowe, a jeśli biorą udział w kontr-przygotowaniu, w celu zwiększenia gęstości ognia, to przygotowują również stanowiska ogniowe.

Odwód ogólnowojskowy jest organizowany wówczas gdy pułk i dywizja z różnych przyczyn jest ugrupowana w jednym rzucie. W dywizji może być w sile batalionu do pułku. Pułk będzie

stanowił odwód w tych wypadkach, kiedy w zależności od sytuacji jest rozmieszczony w kilku miejscach i nie może być użyty w całości do wykonania zadania bojowego. Do odwodu pułku wydziela się jedną - dwie kompanie. Odwód ogólnowojskowy może wykonywać zadania przeznaczone dla drugiego rzutu oraz zadania, jakie mogą wyniknąć podczas walki obronnej.

Oddział rakiet taktycznych organizuje się z etatowego dywizjonu rakiet taktycznych. W obronie jest z zasady używany w pełnym składzie. Wykonuje następujące zadania:

- niszczy środki napadu jądrowego nieprzyjaciela,
- niszczy główne siły nieprzyjaciela, przede wszystkim czołgi, w rejonach ześrodkowania, podczas ich podchodzenia do przedniego skraju obrony i rozwinięcia do natarcia;
- niszczy nieprzyjaciela który włamał się w głąb obrony i podchodzące jego odwody;
- może wziąć udział w kontrprzygotowaniu.

Artyleria w ręku dowódcy stanowi element przeznaczony do bezpośredniego oddziaływania na przebieg walki obronnej. Dowódca dywizji pozostawia z zasady w bezpośrednim podporządkowaniu dalekonośną artylerią lufową i raketową.

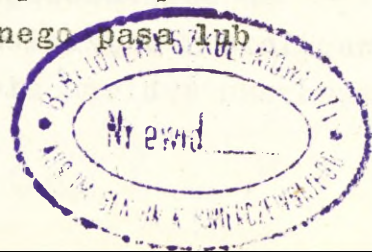
Jeśli w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy znajduje się dwa i więcej dywizjonów artylerii to organizuje się w dywizji - dywizyjną grupę artylerii /DGA/, w skład której mogą wejść organiczne i przydzielone dywizjony artylerii.

Pułkową grupę artylerii organizuje się z przydzielonych dywizjonów artylerii.

Artylerię dywizji w większej części przydziela się pułkom pierwszego rzutu w celu zwiększenia ich samodzielności. Pułki drugiego rzutu wzmacnia się artylerią podczas przejścia do kontrataków.

Baterię haubic pułku zmechanizowanego zazwyczaj dowódca pułku przydzieli do batalionu pierwszego rzutu. Do wsparcia batalionów pierwszego rzutu wyznacza się pododdziały ze składu artylerii pułkowej lub przydzielonej pułkowi.

Podczas organizacji pasa przesłaniania lub pozycji przedniej część artylerii wydziela się do wsparcia pododdziałów /oddziałów/ przeznaczonych do obrony danego pasa lub pozycji.

9P. PKM-2 może osłaniać jeden z elementów ugr. by bp, powinno
może być wyk. do prowadzenia do celów manewrowych

- 22 -

Środki obrony przeciwlotniczej są przeznaczone do niszczenia nieprzyjaciela powietrznego oraz do prowadzenia walki z desantem powietrznym. Ugrupowanie środków obrony przeciwlotniczej dywizji składa się z organicznego pułku artylerii przeciwlotniczej i przydzielonych oddziałów /pododdziałów obrony przeciwlotniczej/. Ugrupowanie oddziałów /pododdziałów przeciwlotniczych powinno zapewnić odparcie we właściwym czasie nieprzyjaciela powietrznego z dowolnego kierunku, zniszczenia go na podejściach do osłanianych wojsk, szybkie wykonanie manewru środkami przeciwlotniczymi na rubieżę rozwinięcia do kontrataków oraz prowadzenie walki z desantami powietrznymi nieprzyjaciela w czasie lotu i lądowania.

Pododdziały przeciwlotnicze pułków i batalionów z zasady działają w ich ugrupowaniu bojowym.

Najdokładniej należy osłaniać wojska broniące ważnych rejonów, oddział rakiet oraz drugie rzuty i odwody.

Odwód przeciwpancerny dywizji i pułku jest przeznaczony do niszczenia z rubieży ogniowych czołgów nieprzyjaciela, które przerwały się w głąb obrony, do osłony wysunięcia i rozwinięcia drugiego rzutu /odwodu/ do kontrataków.

Odwód przeciwpancerny organizuje się z pododdziałów artylerii przeciwpancernej, przeciwpancernych pocisków kierowanych niekiedy również z czołgów i może być wzmocniony pododdziałami wojsk inżynieryjnych.

W wypadku otrzymania wzmocnienia i wyraźnie zarysowujących się niezależnych kierunków natarcia nieprzyjaciela w dywizji zmechanizowanej można organizować i dwa odwody przeciwpancerne.

Do odwodu przeciwpancernego pułku zmechanizowanego wydziela się organiczną baterię przeciwpancerną pułku. W razie otrzymania wzmocnienia w skład odwodu może wchodzić do dwóch baterii.

W dywizji pancerniej w razie potrzeby organizuje się odwód przeciwpancerny z jednej do dwóch kompanii czołgów z drugiego rzutu dywizji.

Odwód przeciwpancerny może działać samodzielnie lub wspólnie z oddziałem zaporowym. Dla odwodu przeciwpancernego zawczasu wybiera się 2-3 kierunki działania, a na każdym

pl ppance bp może obrać bp zaforymasz w swojej dyspozycji lub
pancernego środka ogólnie przydzielone do kompanii i ruku w celu
wzmocnienia ich obrony ppance

*Nykh plud sogo pnydr alle kpo - muria pnychnuie po dno do kpo 3mich
kto porozlowie woby kpo olej kpo / obornyt pny splyzowas / cyjoh /*

z nich wybiera się 2-3 kierunki działania, a na każdym z nich 2-3 rubieże ogniowe.

Oddział zaporowy przeznaczony jest do wykonywania w toku działań obronnych zapór minowych i niszczeń na tych kierunkach i rubieżach, których utrzymanie wpływa na trwałość systemu obrony. W skład OZap dywizji wchodzi plutony minowania oraz 1-2 plutonów saperów.

Oddział zaporowy pułku zmechanizowanego organizuje się w składzie 1-2 plutonów saperów.

Oddziały zaporowe działają wspólnie z odwodami przeciwpancernymi, dlatego rejony ich rozmieszczenia znajdują się w pobliżu siebie lub są wspólne obu elementom. Rubieże minowania mogą być przeznaczone do wzmocnienia rubieży odwodu przeciwpancernego lub wydłużenia ich w stronę skrzydła.

Odwód inżynierski jest przeznaczony do wykonania zadań inżynierskich wynikających w toku działań obronnych a także do zasilania saperami pozostałych inżynierskich elementów ugrupowania bojowego, szczególnie wówczas, kiedy zostaną one porażone uderzeniami jądrowymi. W dywizji organizuje się go z organicznego batalionu saperów po wydzieleniu z jego składu pododdziałów przeznaczonych do oddziału zaporowego i oddziałów zabezpieczenia ruchu.

W pułku na organizację odwodu inżynierskiego przeznacza się 1-2 plutony saperów.

Odwód inżynierski rozmieszcza się w pobliżu rejonu rozmieszczenia stanowiska dowodzenia dywizji lub pułku.

Oddział zabezpieczenia ruchu organizuje się na bazie kompanii inżyniersko-drogowej organicznego batalionu saperów. Zadaniem oddziału zabezpieczenia ruchu jest naprawa i utrzymanie dywizyjnej drogi dowozu i ewakuacji oraz dróg manewru. Niekiedy oddział zabezpieczenia ruchu wzmocnia się piechotą. Zajmuje on rejon w pobliżu rozmieszczenia drugiego rzutu dywizji.

Odwód wojsk chemicznych stanowi organiczna kompania chemiczna dywizji. Przeznaczony jest on do wykonywania zadań w zakresie rozpoznania skażeń i zakażeń, odkażania terenu, dezaktywacji sprzętu i prowadzenia zabiegów specjalnych.

*strzech dca kpo nora stawa we wlosny dysparzaji i uyt. ja joko
40SK, duryne tawuro stru lac wpo hunc a poracholonyjmi notanowam
no chseowcy po wlotnej / Putonnet obserweji pow. i storaj /*

Odwód chemiczny rozmieszcza się w odległości 2-5 km od stanowiska dowodzenia.

Niekiedy, przy przechodzeniu do obrony bcz bez styczności z nieprzyjacielem może być organizowany oddział wydzielony dywizji w sile od wzmocnionego batalionu piechoty do pułku zmechanizowanego. Zadaniem jego będzie opóźnianie podejścia nieprzyjaciela do przedniego skraju obrony i wprowadzenie go w błąd co do systemu obrony i zamiarów dowódcy dywizji. Po wykonaniu zadania oddział wydzielony przechodzi do drugiego rzutu dywizji lub organizuje obronę na pozycji przedniej.

Ponadto na rozkaz dowódcy armii, dowódca dywizji może organizować odwód przeciwdesantowy w składzie wzmocnienia batalionu piechoty lub czołgów. Odwód ten przeznaczony jest do zwalczania desantów powietrznych i grup dywersyjnych nieprzyjaciela. Rozmieszcza się go w pobliżu prawdopodobnych rejonów wysadzenia desantów powietrznych.

b/ System ognia w obronie.

System ognia polega na przygotowaniu uderzeń ogniowych na podejściach do obrony, na stworzeniu ciągłych stref ognia wielowystwowego wszystkich rodzajów przed przednim skrajem na skrzydłach i w głębi obrony oraz na ześrodkowaniu w krótkim czasie ognia na zagrożonym kierunku lub odcinku.

System ognia tworzy się uwzględniając uderzenia jądrowe i chemiczne oraz ścisłe współdziałanie ognia wszystkich rodzajów broni z uderzeniami lotnictwa w połączeniu z systemem zapór i przeszkodami naturalnymi. System ognia daje zorganizowane użycie ognia broni zwykłej artylerii, czołgów, moździerzy przeciwpancernych pocisków kierowanych, granatników, transporterów opancerzonych i broni strzeleckiej.

Celem organizacji systemu ognia jest zapewnienie wojskom możliwości ciągłego niszczenia nieprzyjaciela zarówno przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony. Z uwagi na manewrowy charakter działań obronnych, główną właściwością tego systemu powinna być duża elastyczność, pozwalająca na szybką reakcję ogniową, stosownie do równie szybko zmieniającej się sytuacji bojowej.

- System ognia w obronie powinien zapewniać:
- zniszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, porażenia jego wojsk w rejonach ześrodkowania, w czasie marszu i na rubieżach rozwinięcia lub w rejonach wyjściowych do natarcia;
 - wsparcie pododdziałów broniących pozycji przedniej, ubezpieczenia bojowego i pasa przesłaniania;
 - odparcie zmasowanych ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela;
 - zniszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, przygotowanie kontrataków i wsparcie oddziałów /pododdziałów/ silnym ogniem podczas kontrataków;
 - osłonę ogniem luk i skrzydeł, zapór inżynierskich oraz naturalnych przeszkód .

W warunkach obustronnego użycia broni masowego rażenia, niezależnie od rodzaju prowadzenia działań bojowych, głównym środkiem niszczenia jest broń jądrowa. W działaniach obronnych broń jądrową stosuje się głównie do niszczenia tych celów i obiektów nieprzyjaciela, które stanowią o sile jego natarcia. Obiektami tymi są:

- środki masowego rażenia nieprzyjaciela;
- zasadnicze zgrupowanie uderzeniowe;
- stanowiska dowodzenia;
- węzły łączności;
- składy i urządzenia tyłowe.

Ilość przydzielonych dywizji ładunków jądrowych może być różna. Określa ją zazwyczaj dowódca armii w zależności od celu obrony i ważności wykonywanego przez dywizję zadania. Broń raketowo-jądrowa winna być wykorzystana ekonomicznie. Uderzenia jądrowe mogą być wykonywane wyłącznie na cele dokładnie rozpoznane i potwierdzone oraz mające w danym okresie poważny wpływ na osiągnięcie powodzenia w walce.

Uderzenia jądrowe wykonuje się przede wszystkim na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela. Z punktu widzenia skuteczności ognia najbardziej celowe jest wykonywanie uderzeń jądrowych na nieprzyjaciela stanowiącego cel powierzchniowy, odkryty. Skuteczność uderzeń jądrowych zdecydowanie

wzrasta w wypadku zastosowania wybuchów niskich lub naziemnych, powodujących silne skażenie wojsk i terenu.

Jednakże stosowanie ~~wybuchów~~ naziemnych możliwe jest tylko wówczas, gdy kierunek wiatru wyklucza możliwość porażenia wojsk własnych. Ponieważ po wybuchach naziemnych skażenia ~~te-~~ terenu jest długotrwałe, co może ograniczyć swobodę działania szczebla nadrzędnego, wykonanie uderzeń naziemnych możliwe jest tylko po uprzednim uzyskaniu zgody przełożonego.

Środki jądrowe dywizji mogą również brać udział w kontrprzygotowaniu, prowadzonym w celu zniszczenia broni jądrowej i zasadniczego zgrupowania uderzeniowego przeciwnika.

Chemiczne środki walki stosuje się w celu porażenia siły żywej nieprzyjaciela oraz skażenia techniki bojowej i terenu. Efektywność użycia tego środka zależy od charakteru celu przeciwko któremu zostaje zastosowany oraz czasu, warunków meteorologicznych i ich receptury. Uderzenia chemiczne podobnie jak uderzenia jądrowe stosuje się przede wszystkim na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela na obiekty i cele, na które nie wykonuje się uderzeń jądrowych.

Środkami przenoszenia broni chemicznej są rakiety i artyleria oraz wspierające działania dywizji lotnictwa. W czasie podchodzenia nieprzyjaciela do przedniego skraju obrony można paraliżować jego ruchy przez wykonanie zapór chemicznych oraz skażenie terenu w rejonach węzłów dróg, mostów i przepraw. W walce w głębi obrony broń chemiczną stosuje się przeciwko żywej sile głównego zgrupowania nieprzyjaciela oraz przeciwko podchodzącym jego odwodom.

W walce przed przednim skrajem obrony najbardziej celowe jest stosować wysoko toksyczne i szybko działające środki trujące, które eliminują z walki siłę żywą nieprzyjaciela natychmiast po ich użyciu. W celu porażenia odwodów nieprzyjaciela, obiektów i urządzeń tyłowych a także dla wykonania zapór chemicznych stosuje się trwałe środki trujące.

Środki chemiczne można stosować tylko wówczas, kiedy drogą specjalnych przedsięwzięć wyeliminują się możliwości porażenia własnych oddziałów i pododdziałów i kiedy w następstwie jej użycia ^{nie/} utrudni się im działania.

Ważną rolę w systemie ognia spełnia artyleria do ognia pośredniego. Wynika to między innymi z następujących względów:

- nie każdy cel będzie celem opłacalnym dla uderzenia jądrowego;
- bezpośrednia styczność pododdziałów własnych z nieprzyjacielem wyklucza niekiedy możliwość wykonania uderzeń jądrowych;
- duża ilość celów przy ograniczonej ilości środków rakietowych spowoduje konieczność wykonywania uderzeń jądrowych tylko na cele o dużym znaczeniu taktycznym;
- złe warunki atmosferyczne ograniczają niekiedy użycie rakiet jądrowych, chemicznych i lotnictwa.

Organizując system ognia artylerii, trzeba dążyć do porażenia nieprzyjaciela możliwie najdalej od przedniego skraju obrony, rozpoczynając na największej donośności, żeby osłabić go na podejściach i z kolei zniszczyć przed przednim skrajem.

W celu porażenia nieprzyjaciela na dalekich podejściach do obrony przewiduje się ześrodkowanie ognia /dalekie napady ogniowe/ na drogi prawdopodobnego marszu nieprzyjaciela, na węzły dróg, przeprawy i cieśniny. Ogień ześrodkowany artylerii planuje się także do zniszczenia środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, walki z artylerią, środkami obrony przeciwlotniczej i radioelektronicznej, rażenia jego wojsk w rejonach ześrodkowania, podczas podchodzenia oraz na rubieży rozwinięcia lub w rejonach wyjściowych do natarcia.

Na głównym kierunku dla niszczenia jego czołgów i piechoty oprócz ognia ześrodkowanego można planować także ogień zmasowany całej lub większej części artylerii dywizji.

W celu odparcia zmasowanych ataków i czołgów i piechoty przed przednim skrajem obrony a także do osłony luk i skrzydeł, zapór oraz przeszkód naturalnych, artylerii wyznacza się odcinki ognia ześrodkowanego i rubieże ognia zaporowego. Na nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, wykonuje się uderzenia ogniem ześrodkowanym oraz zaporowym, wsparcie kontrataku - ogniem ześrodkowanym na najważniejsze cele.

Prawo wywołania i przeniesienia ognia ześrodkowanego i zaporowego, wspierających pododdziałów artylerii mają wszyscy dowódcy - do dowódcy batalionu /kompanii/. W toku walki o przeniesieniu ognia mogą także decydować dowódcy pododdziałów artylerii.

Uderzenia ogniowe artylerii uzgadnia się z planowanymi uderzeniami jądrowymi i chemicznymi. Uzgodnienie powinno się wyrażać w przygotowaniu ognia ześrodkowanego i zaporowego na podejściach do obrony i w głębi w taki sposób, żeby zatrzymał nieprzyjaciela przed określonymi ^{rubieżami}, zmuszał do zagęszczenia jego ugrupowania bojowego i tym samym stwarzał dogodne warunki do wykonania uderzeń jądrowych i chemicznych.

Ogień artylerii powinien być planowany oprócz tego na możliwe obiekty uderzeń jądrowych i chemicznych na wypadek, gdyby takie uderzenia z różnych przyczyn nie zostały wykonane w toku walki.

W celu porażenia nieprzyjaciela na dalekich podejściach artylerię wysuwa się bliżej do przedniego skraju na tymczasowe stanowiska ogniowe.

Istotną rolę w zwalczaniu niedużych i wybitnie ruchliwych obiektów nieprzyjaciela spełnia lotnictwo.

W działaniach obronnych dywizja może być wspierana określonym wysiłkiem lotnictwa myśliwsko-szturmowego, ustalonym przez dowódcę armii.

Lotnictwo myśliwsko-szturmowe wykorzystuje się do wykonywania dwóch zasadniczych zadań:

- izolacji pola walki od dopływu świeżych sił nieprzyjaciela;
- do bezpośredniego wsparcia wojsk.

Wykonując pierwsze zadanie lotnictwo myśliwsko-szturmowe będzie niszczyć i obezwładniać te cele, które znajdują się poza zasięgiem ognia artylerii a nie mogą być niszczone przez wojska raketowe. Natomiast realizując drugie zadanie, lotnictwo myśliwsko-szturmowe skierowuje główne wysiłki na wsparcie kontrataków.

System ognia przeciwpancernego obejmuje zorganizowany ogień przeciwpancernych pocisków raketowych, dział, czołgów granatników przeciwpancernych oraz innych środków, których

używa się w systemie obrony przeciwpancernej do niszczenia czołgów nieprzyjaciela ogniem na wprost przed przednim skrajem jak i w głębi obrony.

Organizacja ognia przeciwpancernego, umiejętność użycie i rozmieszczenie etatowych i przydzielonych środków ogniowych do walki z czołgami nieprzyjaciela w kompanijnych punktach oporu, w zasadzkach czołgowych, na rubieżach i stanowiskach ogniowych a także w rejonach rozmieszczenia odwodów przeciwpancernych jest jednym z najważniejszych obowiązków wszystkich Różniców.

Rozmieszczenie czołgów i środków przeciwpancernych w punktach oporu i na rubieżach ogniowych, powinno zapewniać wzajemną łączność ogniową wzdłuż frontu i w głębi, możliwość manewru ogniem i osłonę zapór przeciwpancernych oraz jak najmniejszą wrażliwość na ogień nieprzyjaciela. Ponadto działa, czołgi przeciwpancerne pociski kierowane i inne środki przeciwpancerne należy rozmieszczać plutonami tak, żeby osłaniały swym ogniem kierunki zagrożenia pancernego ze skrzydeł i z głębi.

W zależności od zadań i terenu, czołgi w punktach oporu zajmują stanowiska ogniowe w odstępach i odległościach do 200 m, działa do 150 m, wyrzutnie przeciwpancernych pocisków kierowanych - w odstępach do 300 i odległościach do 600 m.

Stanowiska ogniowe czołgów i środków przeciwpancernych przygotowuje się zarówno na stokach zwróconych w stronę nieprzyjaciela, jak i na przeciwstokach. Równocześnie stwarza się warunki do otwarcia niespodziewanego ognia.

Zasadzki czołgowe organizuje się w lukach i na skrzydłach oddziałów i pododdziałów oraz w głębi obrony w celu rażenia niespodziewanym i silnym ogniem z bliska czołgów nieprzyjaciela, który przerwały się w głąb obrony. Do zasadzki wyznacza się pluton czołgów. Zasadzki czołgowe należy organizować w miejscach, które zapewniają skryte rozmieszczenie zasadzki ograniczają manewr czołgów nieprzyjaciela i umożliwiają prowadzenie ognia skrzydłowego. Oprócz głównych stanowisk dla zasadzek czołgowych przygotowuje się również stanowiska zapasowe. Do zasadzek wyznacza się pododdziały czołgów z pułków pierwszego rzutu a na kierunkach planowanych kontra-

taków pułku czołgów, również czołgi z jego składu.

Rozmieszczenie i sposób działania zasadzek czołgowych uzgadnia się z działaniami innych pododdziałów /oddziałów/, pododdziałów artylerii.

Ogień broni strzeleckiej organizuje się w celu zniszczenia siły żywej nieprzyjaciela i walki z jego transportarami opancerzonymi. Organizuje się go przed przednim skrajem kompanijnych punktów oporu, w lukach pomiędzy nimi i na skrzydłach, głównie w postaci ognia skrzydłowego, krzyżowego i sztyletowego.

Transportery opancerzone plutonów piechoty zajmują stanowiska w głębi ich punktów oporu w fałdach terenowych i na przeciwstokach w taki sposób, żeby mogły prowadzić ogień przede wszystkim w stronę skrzydeł i w luki. Przygotowuje się dla nich również zapasowe stanowiska ogniowe. Ciężkich i ręcznych karabinów maszynowych używa się głównie do prowadzenia ognia skrzydłowego i krzyżowego przed przednim skrajem obrony, w lukach i na skrzydłach. Oddzielnie wyznacza się karabiny maszynowe do prowadzenia ognia sztyletowego.

Odpowiednio do możliwości środków ogniowych głębokość ciągłej strefy ognia broni piechoty w terenie pociętym może wynosić 400 m. Głębokość strefy ognia przeciwpancernego wynosi zwykle 1-1,5 km, a przeciwpancernych pocisków kierowanych 2,5 - 3,5 km.

Worki ogniowe, które organizuje się w krzywiznach i zakamieniach przedniego skraju obrony oraz pozycji znajdujących się w głębi, wielkość ich może wynosić wzdłuż, w głąb frontu 3-4 km. Podczas przygotowania worków ogniowych należy uwzględnić uderzenia jądrowe i chemiczne wykonywane przed przednim skrajem i w głębi obrony.

System ognia powinien być starannie zamaskowany.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd stosuje się wędrownie działa, baterie, czołgi i plutony czołgów.

System ognia uważa się za zorganizowany, gdy artyleria czołgi, przeciwpancerne pociski kierowane, transportery opancerzone i inne środki ogniowe zajęły stanowiska, dowódcy postawili im zadania ogniowe, przygotowane dane wyjściowe do strzelania oraz zaopatrzone pododdziały w amunicję.

c/ Inżynieryjna rozbudowa pasa obrony.

por. przesłania
Struktura pasa obrony dywizji zależy od konkretnych warunków w jakich związek taktyczny przechodzi do obrony. Jeżeli dywizja przechodzi do obrony bez styczności z nieprzyjacielem może być organizowany pas przesłania głębokości do 15 km, w którym prowadzą działania oddziały wydzielone. Oddziały wydzielone wyznacza się zwykle z drugiego rzutu dywizji a ich walkę w pasie przesłania wspiera artyleria z tymczasowych stanowisk ogniowych oraz lotnictwo, oddziałami wydzielonymi dowodzi dowódca dywizji.

W pasie przesłania szeroko stosuje się zapory minowe oraz przygotowuje niszczenie. Rozpoznanie przed pasem przesłania prowadzą związki taktyczne i oddziały pierwszego rzutu. Oddziały wydzielone w pasie przesłania przygotowują kilka pozycji a na każdej z nich rozbudowuje się samodzielne kompanijne i plutonowe punkty oporu.

9. por. przesłania
W odległości 3-5 km od przedniego skraju obrony zwykle za przeszkodami naturalnymi rozbudowuje się pozycję przednią. Można ją organizować zarówno gdy brak jest bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, jak też w wypadkach przechodzenia do obrony przy jego aktywnym oddziaływaniu.

W tym ostatnim wypadku pozycję przednią tworzy się przez wyprowadzenie zasadniczych sił i środków z początkowo wzmocnionej rubieży na pozycje przygotowane w głębi obrony.

Do obrony pozycji przedniej /jeśli się ją organizuje/ wydziela się bataliony, kompanie piechoty i czołgów z pułków pierwszego rzutu dywizji. Tymi pododdziałami dowodzi dowódca pułku.

rub. ub. b.
Celowi tworzenia pozycji przedniej przyświeca dalsza konsekwentna dążność do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do struktury obrony, zabezpieczenia pułkowego pierwszego rzutu przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela, odparcia jego rozpoznania walką i zmuszenia go do wcześniejszego rozwinięcia sił głównych. Na tych odcinkach gdzie nie organizuje się pozycji przedniej urządza się pozycję ubezpieczenia bojowego w odległości do 2000 m od przedniego skraju.

Ubezpieczenie bojowe zwykle w składzie wzmocnionego plutonu wydziela się z batalionu pierwszego rzutu. Zadaniem ubezpieczeń bojowych jest wzbronienie nieprzyjacielowi rozpoznania i uprzedzenia własnych wojsk o jego uderzeniu. W bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem w zasadzie nie ma warunków do organizacji pozycji ubezpieczenia bojowego.

Inżynieryjna rozbudowa pasa /rejonu/ obrony obejmuje:

- ✓ - pozycje oddziałów /pododdziałów/ zmechanizowanych /czołgów/;
- rejon stanowisk stratowych oddziału rakiet;
- ✓ - stanowiska ogniowe artylerii;
- ✓ - stanowiska ogniowe oddziału / pododdziału/ obrony przeciwlotniczej;
- rejon rozmieszczenia i rubieże ogniowe odwodów przeciwpancernych;
- ✓ - rubieże rozwinięcia do kontrataków drugich rzutów;
- ✓ - rubieże ogniowe oddziałów /pododdziałów/ czołgów;
- stanowiska ogniowe czołgów biorących udział w kontrprzygotowaniu /jeżeli się ich używa/;
- ✓ - punkty dowodzenia;
- ✓ - rejon i pozycje zapasowe i pozorne;
- ✓ - system zapór;
- ✓ - drogi manewru.

Przechodząc do obrony pułki zmechanizowane i czołgów pierwszego i drugiego rzutu dywizji organizują pozycję w granicach rejonów wyznaczonych w pasie obrony.

W rejonach obrony pułków pierwszego rzutu przygotowuje się zwykle dwie pozycje. W rejonie obrony pułków drugiego rzutu dywizji urządza się, w zależności od ich ugrupowania, jedną do dwóch pozycji. W ten sposób w pasie obrony dywizji mogą być rozbudowane trzy lub więcej pozycji. Liczbę pozycji w pasie obrony oraz ich przebieg ustala dowódca dywizji. Przedni skraj obrony zwykle określa dowódca armii, dowódca dywizji, pułku i batalionu natomiast udokładnia^{ja} go w terenie.

Pozycja obrony obejmuje:

- kompanijne punkty oporu pierwszego rzutu batalionu;
- punkt oporu odwodu ogólnego batalionu;
- stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy;

- stanowiska ogniowe środków przeciwpancernych;
- odcinki rowów łączących;
- zapasowe i pozorne punkty oporu;
- system zapór inżynieryjnych i chemicznych;
- ukrycia dla tyłów batalionu;
- stanowisko dowódczo-obszerwacyjne i punkty obserwacyjne.

Każdą pozycję należy wybierać na rubieży, która ma najwięcej naturalnych przeszkód przeciwpancernych, i ułatwia budowę zapór. Pozycje mogą przebiegać zarówno na stokachskich zwróconych do nieprzyjaciela, jak i na przeciwstokach.

Określając przebieg pozycji należy unikać charakterystycznych przedmiotów terenowych i nie stosować szablonu. Przebieg pozycji powinien zapewnić dobre warunki obserwacji i prowadzenie ognia przed przednim skrajem, na skrzydłach i w lukach. Teren przed przednim skrajem powinien utrudniać nieprzyjacielowi obserwację i rozwijanie wojsk do natarcia.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd i zmniejszenia skuteczności jego uderzeń jądrowych i ogniowych nie wolno wytyczać pozycji w linii prostej, należy tworzyć zapasowe i pozorne rejony obrony i pozycje, a także bez przerwy należy je maskować.

Podstawę każdej pozycji stanowią punkty oporu kompanii piechoty i czołgów. Wynika to z wciąż wzrastających możliwości ogniowych kompanii i ich rozśrodkowanego rozmieszczenia w rejonach obrony batalionów.

Punkt oporu kompanii piechoty składa się z punktów oporu plutonów, stanowisk ogniowych przydzielonych środków przeciwpancernych i czołgów. Punkt oporu kompanii czołgów składa się z punktów oporu plutonów czołgów. Pododdziały piechoty przydzielone do kompanii czołgów zajmują zwykle stanowiska przed czołgami a także w lukach między plutonami czołgów i na skrzydłach kompanii.

Kompanijne punkty oporu przygotowuje się do obrony określonej przede wszystkim do walki z czołgami nieprzyjaciela.

Powinny one być dobrze zamaskowane i powiązane ze sobą wzdłuż frontu i w głąb jednolitym systemem ognia i zapór.

Taka struktura pozycji zapewnia tworzenie ^{rejonów pozycji} worków ogniowych, w których poraża się nieprzyjaciela ogniem ześrodkowanym artylerii z głębi, ogniem skrzydłowym i krzyżowym czołgów, środków przeciwpancernych oraz broni strzeleckiej. Odpowiada ona zarazem wymogom obrony przed bronią masowego rażenia.

Głębokość pozycji zależy od sposobu rozmieszczenia kompanii w batalionowych rejonach obrony i może wynosić 2 km. Odległość między pozycjami może wynosić 3-5 km licząc od tylnej granicy poprzedniej pozycji.

Rejon stanowisk startowych oddziału rakiet wyznacza się zasadniczy i zapasowy o rozmiarach 6 x 9 km i więcej. Zasadniczy rejon stanowisk startowych wybiera się z dala od przypuszczalnego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela tak, żeby dywizjon mógł wykonać swoje zadania i miał swobodę manewru ogniem wzdłuż frontu i w głąb. Zasadniczy rejon stanowisk startowych urządza się w odległości od 10-12 i więcej kilometrów od przedniego skraju. Zapasowy rejon stanowisk startowych przygotowuje się 10-15 km w bok od zasadniczego rejonu lub za nim.

W rejonie stanowisk startowych dywizjonu wyznacza się rejon stanowisk startowych baterii w odległości 2-3 km jeden od drugiego. W rejonie stanowisk startowych baterii wybiera ^{się} główne stanowisko i jedno-dwa stanowiska zapasowe w odległości 2-3 km jedno od drugiego.

Stanowiska ogniowe artylerii wyznacza się na kierunkach zagrożenia pancernego. Artyleria przydzielona pułkom pierwszego rzutu przygotowuje swe stanowiska za batalionami pierwszego rzutu, natomiast artyleria znajdująca się w dyspozycji dowódcy dywizji, w zależności od jej donośności w podobnym oddaleniu lub głębiej na wysokości drugich rzutów /odwodów/, pułków lub po za nimi.

W zależności od kalibrów posiadanej i przydzielonej artylerii stanowiska ogniowe wyznacza się orientacyjnie 3-6 km od przedniego skraju. Do wykonania manewru przygotowuje się dla artylerii zapasowe i tymczasowe stanowiska ogniowe oraz drogi wysunięcia do nich. Artyleria powinna być zawsze gotowa do zniszczenia czołgów nieprzyjaciela, które się przerwały w głąb ogniem na wprost z zajmowanych stanowisk

lub po wysunięciu się na inne. Stanowiska ogniowe w razie konieczności osłania się zaporami przeciwpancernymi.

Stanowiska ogniowe oddziałów /pododdziałów/ obrony przeciwlotniczej rozmieszcza się w ugrupowaniu bojowym związków taktycznych oddziałów i pododdziałów organizujących obronę. W zależności od środka obrony przeciwlotniczej, kalibru oraz ich możliwości stanowiska rozbudowuje się w odległości od 0,5-3 km od przedniego skraju obrony. Środkami obrony przeciwlotniczej należy zapewnić osłonę najważniejszymi elementami ugrupowania bojowego.

Rejony rozmieszczenia i rubieże ogniowe odwodów przeciwpancernych. Rejony rozmieszczenia przygotowuje się na kierunkach zagrożenia pancernego w miejscach o dobrym maskowaniu naturalnym w pobliżu węzłów dróg lub dróg marszu. Rejon rozmieszczenia odwodu przeciwpancernego pułku może być wyznaczony na drugiej albo między pierwszą a drugą pozycją. Odwód przeciwpancerny dywizji może być rozmieszczony między drugą a trzecią pozycją, na trzeciej pozycji a niekiedy poza nią.

Rubieże ogniowe odwodów przeciwpancernych wyznacza się na kierunkach prawdopodobnych uderzeń jądrowych nieprzyjaciela i zmasowanych ataków jego czołgów do osłony wysunięcia i rozwinięcia drugich rzutów i odwodów podczas wykonywania kontrataków do osłony luk w ugrupowaniu bojowym i skrzydeł oddziałów /pododdziałów/. Rubieże ogniowe odwodów przeciwpancernych pułków przygotowuje się w głębi pierwszej pozycji, między pierwszą a drugą i na drugiej pozycji.

Dywizji - przed drugą pozycją, w rejonie drugiej pozycji i głębiej. Dla odwodu przeciwpancernego wyznacza się od 3-5 rubieży.

Szerokość rubieży zależy od składu odwodu przeciwpancernego. Dla baterii przeciwpancernych pocisków kierownych przewiduje się rubież o szerokości 1,5-2 km, dla baterii artylerii do 1 km. Dywizjon przeciwpancerny - rubież o szerokości 3-5 km, odstępy między bateriami na rubieży rozwinięcia 500 m.

Odległość rubieży ogniowych od rejonów rozmieszczenia powinna zapewnić wyjście i rozwinięcie odwodu przeciwpancernego na dowolnie przygotowanej rubieży ogniowej do czasu

podejścia czołgów nieprzyjaciela na odległość strzału bezwzględnego. Rubieże ogniowe odwodów przeciwpancernych wyznacza się z uwzględnieniem rozmieszczenia rubieży ogniowych pododdziałów i oddziałów czołgów, rubieży minowania oddziałów zaporowych, a także środków przeciwpancernych kompanijnych punktów operu, artylerii rozmieszczonej na zakrytych stanowiskach ogniowych oraz zapór.

Rubieże rozwinięcia do kontrataków drugich rzutów wybiera się w terenie zapewniającym skryte wysunięcie i szybkie rozwinięcie się oddziałów lub pododdziału w ugrupowanie bojowe, możliwość skutecznego rażenia nieprzyjaciela ogniem na wprost czołgów i dział a także dogodne warunki wykonania kontrataku przez pododdziały. W zależności od zamiaru działań dowódcy związku taktycznego /oddziału/, rubieże rozwinięcia drugiego rzutu związku taktycznego do kontrataków wybiera się w odrębnej pozycji i głębiej, natomiast drugiego rzutu pułku zwykle między pierwszą a drugą pozycją. Szerokość rubieży rozwinięcia wzdłuż frontu zgodnie z możliwościami oddziału i pododdziału w natarciu. Jeżeli czas pozwala na rubieżach rozwinięcia do kontrataków, siłami i środkami wydzielonymi z drugich rzutów, kopie się okopy dla środków ogniowych i przygotowuje drogi przemarszu i rozwinięcia w ugrupowania bojowe.

Rubieże ogniowe oddziałów /pododdziałów/ czołgów drugiego rzutu /odwody/ wyznacza się na kierunkach prawdopodobnego użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej i zmasowanych ataków jego czołgów. Batalionowi czołgów pułku zmechanizowanego wyznacza się 1-2 rubieże ogniowe w głębi pierwszej pozycji oraz między pierwszą a drugą. Szerokość rubieży wzdłuż frontu może wynosić do 5 km. Luki między kompaniami mogą wynosić 1-1,5 km.

Pułkowi czołgów dywizji można wyznaczyć rubieże ogniowe przed drugą pozycją, na drugiej pozycji i głębiej. Na każdym kierunku natarcia nieprzyjaciela wyznacza się 1-2 rubieże. Jeżeli w pasie obrony dywizji będzie 1-2 takich kierunków, to pułk czołgów może przygotować po jednej - dwie rubieże ogniowe.

Przygotowanie rubieży ogniowych polega na urządzeniu okopów dla czołgów oraz dróg do ich rozwinięcia w ugrupowanie bojowe. Rubieże te mogą być również wykorzystane jako rubieże rozwinięcia do kontrataków.

Stanowiska ogniowe czołgów biorących udział w kontrprzygotowaniu wykonuje się między pierwszą a drugą pozycją albo za drugą pozycją. Celowe jest wybieranie w pobliżu stanowisk ogniowych artylerii.

Stanowiska dowodzenia rozmieszcza się w rejonie trudno dostępnym dla czołgów, w głębi obrony, zwykle z boku przewidywanego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, uwzględniając dogodność dowodzenia wojskami. SD pułku rozbudowuje się zwykle na drugiej pozycji lub za nią, a SD dywizji - w granicach rejonów obrony pułków drugiego rzutu /odwodu/. Na najważniejszych kierunkach organizuje się punkty obserwacyjne, na które w miarę potrzeby udaje się dowódca dywizji /pułku/. Zapasowe stanowiska dowodzenia /ZSD/ urządza się z boku stanowiska dowodzenia lub za nim, w rejonie zapewniającym dowodzenie wojskami w razie obezwładnienia stanowiska dowodzenia.

Kwatermistrzowskie stanowiska dowodzenia /KSD/ rozmieszcza się w rejonie oddziałów /pododdziałów/ tyłowych.

System zapór inżynieryjnych w połączeniu ze zniszczeniami i przeszkodami naturalnymi wzmacnia obronę. Podstawę systemu zapór stanowią zapory minowe a przede wszystkim przeciwpancerne pola minowe. Przed rozpoczęciem walki zapory stawia się przed przednim skrajem, w lukach między kompanijnymi punktami oporu i na skrzydłach pododdziałów i oddziałów. Zapory minowe należy ustawić tak, żeby na całej swej długości znajdowały się pod skutecznym ogniem wszystkich środków ogniowych a szczególnie przeciwpancernych. Zapory przeciwpancerne rozmieszcza się w odległości 200-300 m od najbliższych środków przeciwpancernych.

Ażeby nie utrudniać manewru własnych sił i środków, przeciwpancerne pola minowe stawia się w głębi obrony w zasadzie w taktu walki przez oddziały zaporowe i inne pododdziały wojsk inżynieryjnych, na zawczasu wybranych rubieżach terenowych. Oddziałowi zaporowemu dywizji można wyznaczyć 3-5 rubieży minowania.

..... Pola minowe i rubieże minowania urządza się uwzględniając rozmieszczenie rubieży ogniowych czołgów, odwodów przeciwpancernych oraz rejonów artylerii. Na kierunkach zagrożenia pancernego, gdzie przewiduje się wykonanie manewru i kontrataki, stawia się kierowane pola minowe.

..... Cały system zapór inżynieryjnych przed przednim skrajem jak i w głębi obrony powinien być powiązany z systemem zapór chemicznych i te dwa systemy powinny się nawzajem uzupełniać.

..... Drogi manewru w zależności od posiadanego czasu oraz sił i środków w pasie /rejonie/ obrony związku taktycznego /oddziału/ dla zajęcia rubieży rozwinięcia /ogniowej/ lub stanowisk ogniowych przez drugie rzuty, odwody specjalne i środki ogniowe przygotowuje się drogi minowe i trasy na przełaj.

II. ORGANIZACJA OBRONY.

..... Organizacja obrony jest procesem skomplikowanym. Obejmuje ona nie tylko wypracowanie decyzji przez dowódcę danego szczebla i doprowadzenie jej do wykonawców, lecz również wypracowanie decyzji przez podwładnych do najniższego szczebla dowodzenia oraz praktyczną realizację wszystkich przedsięwzięć wypływających z powziętych decyzji. Należy zawsze mieć na uwadze fakt, że nawet najlepsza decyzja nie będzie miała żadnej wartości, jeżeli nie będzie praktycznie zrealizowana do czasu rozpoczęcia natarcia przez nieprzyjaciela.

..... Metoda i treść pracy dowódcy w zakresie organizacji obrony w każdej konkretnej sytuacji mogą być różne. Wpłyne na to szereg czynników z których najważniejsze będą:

- czas przeznaczony na organizację obrony;
- warunki w jakich wojska będą przechodziły do obrony;
- osobiste przygotowanie i umiejętności dowódcy i sztabu.

..... Działanie obronne organizuje się z zasady z chwilą otrzymania rozkazu bojowego od przełożonego. Do najważniejszych przedsięwzięć w zakresie przygotowania działań obronnych należą:

1. Powzięcie decyzji.
 - A. Analiza zadania.

B. Kalkulacja czasu.

C. Ocena położenia.

2. Postawienie zadań bojowych.
3. Organizacja współdziałania.
4. Przeprowadzenie rekonesansu.
5. Organizacja systemu ognia.
6. Organizacja zabezpieczenia bojowego.
7. Organizacja dowodzenia.

Wszystkie te przedsięwzięcia związane z przygotowaniem obrony winny uwzględniać konkretną sytuację taktyczną i być realizowane w takiej kolejności i w taki sposób, aby pododdział, oddział i związek taktyczny uzyskał w najkrótszym czasie zdolność do wykonania zadania.

1. Powzięcie decyzji.

A. Analizując zadania dowódca powinien:

- dokładnie rozumieć zamiar działań przełożonego, szczególnie zaś sposób użycia broni jądrowej, innych środków walki na kierunku obrony oddziału /związku taktycznego/;
- określić miejsce i rolę batalionu /pułku dywizji/ w zadaniu, które wykonuje przełożony i ich wpływ na wykonanie zadania własnego.

W tym celu powinien przeanalizować:

- rejony od których zależy trwałość obrony;
- strukturę rejonu /pasa/ obrony;
- ugrupowanie sił i środków oraz manewr wykonywany przez przełożonego;
- zadania i miejsce oddziału /pododdziału/ w obronie wyższego szczebla;
- szerokość i głębokość rejonu /pasa/ obrony;
- możliwości przydzielonych sił i środków wzmocnienia;
- jaka jest ^{zależność} ~~możliwość~~ między swoim zadaniem a zadaniami wykonywanymi przez sąsiadów;

W wyniku przeprowadzonej analizy zadania dowódca określa:

- na jakim kierunku /głównym lub pomocniczym/ broni się batalion /pułk, dywizja/;

- w jaki sposób wykonać uderzenia na nieprzyjaciela własnymi środkami ogniowymi i kontratakami;
- na jakim kierunku i na utrzymaniu jakich rejonów należy skupić główny wysiłek;
- jakie przyjąć ugrupowanie sił i środków;
- z kim szczególnie współdziałać w walce.

B. W kalkulacji czasu dowódca określa:

- czas niezbędny na podjęcie decyzji;
- postawienie zadań bojowych;
- zorganizowanie współdziałania;
- przeprowadzenie rekonesansu;
- zorganizowanie zabezpieczenia działań bojowych;
- niezbędny czas dla dowódców podwładnych;
- czas zajęcia obrony;
- gotowość systemu ognia i inżynieryjnej rozbudowy obrony;
- czas przeprowadzenia kontroli gotowości obrony.

Danymi wyjściowymi do kalkulacji czasu są:

- czas otrzymania zadania bojowego;
- termin zajęcia obrony;
- gotowość systemu ognia i inżynieryjnej rozbudowy /rejonu/ pasa obrony.

Następnie dowódca określa, jakie czynności należy wykonać natychmiast i daje wytyczne szefowi sztabu do przygotowania niezbędnych zarządzeń wstępnych dla pododdziałów /oddziałów/ i oficerów sztabu w celu przygotowania niezbędnych danych do podjęcia decyzji.

Podczas przechodzenia do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem do przedsięwzięć, które należy wykonać bezzwłocznie zalicza się:

- zorganizowanie rozpoznania;
- postawienie zadań pododdziałom /oddziałom/ do umocnienia się na nakazanej rubieży;
- zorganizowanie systemu ognia;
- organizację zabezpieczenia skrzydeł i luk;
- likwidację ognisk oporu na tyłach;
- obronę przed bronią masowego rażenia;
- budowę zapór na kierunkach zagrożenia pancernego.

C. Ocena położenia. Podczas przechodzenia do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, dowódca ocenia położenie i jednocześnie musi kierować wojskami prowadzącymi działania bojowe.

Ocena położenia obejmuje:

- a/ ocena nieprzyjaciela;
- b/ ocena wojsk własnych;
- c/ ocena sąsiadów;
- d/ ocena sytuacji skażeń i zakażeń;
- e/ ocena terenu;
- f/ ocena zabezpieczenia tyłowego;
- g/ ocena warunków meteorologicznych.

a/ Oceniając nieprzyjaciela należy rozpatryć następujące zagadnienia:

- jakie pododdziały, oddziały i związki taktyczne nieprzyjaciela działają przed frontem wojsk własnych i na skrzydłach oraz ich możliwości;
- jakimi siłami nieprzyjaciel może przejść do natarcia /należy wziąć pod uwagę pojemności poszczególnych kierunków natarcia i znajomość możliwości bojowych nieprzyjaciela;
- drogi podejścia i prawdopodobne rubieże rozwijania;
- gdzie rozmieszczone są główne siły nieprzyjaciela oraz prawdopodobne kierunki ich natarcia;
- najbardziej prawdopodobny kierunek głównego uderzenia;
- prawdopodobny czas i sposób przejścia do natarcia;
- przypuszczalne rubieże zadań nieprzyjaciela;
- rejony stanowisk ogniowych artylerii i rakiet;
- możliwości użycia broni masowego rażenia i na jakie rejony;
- prawdopodobny manewr nieprzyjaciela posiadanymi siłami i środkami;
- przypuszczalne rubieże i kierunki wprowadzenia do walki drugich rzutów /odwodów/ i ich zadania;

Wnioski:

- jakie rejony należy szczególnie utrzymać aby zachować trwałość obrony;
- gdzie skupić główny wysiłek obrony;
- jakimi środkami i w jakich rejonach niszczyć nieprzyjaciela w czasie podejścia do obrony, przed przednim skrajem i w razie włamania się w głąb obrony;
- jakie należy przejąć ugrupowanie bojowe i jego rozmieszczenie;
- sposób wykorzystania drugiego rzutu /odwołu/ i jego zadania;
- przedsięwzięcia w zakresie rozpoznania, obrony przed bronią masowego rażenia i obrony przeciwlotniczej.

b/ Podczas oceny wojsk własnych dowódca rozpatruje poszczególne rodzaje wojsk:

Piechota:

- aktualny stan ukończenia i dotychczasowe rozmieszczenie;
- możliwości bojowe;
- stopień napromienienia;
- możliwość wykorzystania pododdziałów /oddziałów/ na głównym i pomocniczym wysiłku obrony;
- jakie pododdziały /oddziały/ mieć w pierwszym i drugim rzucie;
- kiedy i jak należy dokonać przegrupowania.

Artyleria.

- aktualny stan ukończenia i dotychczasowe rozmieszczenie;
- liczbę i moc amunicji jądrowej i rakiet z ładunkiem chemicznym, jaka będzie użyta na kierunku bronionym przez związek taktyczny oraz wydzielonych do bezpośredniej dyspozycji dowódcy /tylko na szczeblu dywizji/;
- możliwości ogniowe i sposób wykorzystania artylerii i moździerzy;
- przydział artylerii do pododdziałów /oddziałów/ i organizacja elementów ugrupowania bojowego;
- wydzielenie artylerii do wsparcia OW w pasie przekłamania /jeśli się organizuje/;
- sposób wsparcia kontrataków drugich rzutów /odwołów/;
- stopień napromienienia ludzi i skażenia sprzętu.

Artyleria przeciwpancerna.

- ilość posiadanych sił i środków przeciwpancernych /organicznych i przydzielonych/ i dotychczasowe rozmieszczenie;
- charakter i stopień skażenia ludzi i sprzętu;
- podział artylerii przeciwpancernej do pododdziałów /oddziałów/ i organizacja elementów ugrupowania bojowego;
- możliwości organizacji systemu ognia przeciwpancernego.

Środki obrony przeciwlotniczej.

- ilość posiadanych sił i środków /organicznych i przydzielonych/ i dotychczasowe ich rozmieszczenie;
- które elementy ugrupowania bojowego podlegają szczególnej ochronie;
- zadania i środki obrony przeciwlotniczej;
- charakter i stopień skażenia ludzi i sprzętu.

Czołgi.

- ilość posiadanych czołgów oraz ich dotychczasowe rozmieszczenie;
- możliwości organizacji elementów ugrupowania bojowego oraz sposób ich wykorzystania;
- możliwość wykorzystania czołgów w kontrprzygotowaniu /jeśli jest organizowane - tylko w dywizji/;
- możliwości wykorzystania czołgów w działaniach na rubieżach ogniowych;
- przydział czołgów do pododdziałów /tylko w batalionie i pułku/;
- udział czołgów w organizacji ognia przeciwpancernego.

Wojska inżynieryjne.

- ilość sił i środków organicznych i przydzielonych;
- stopień napromienienia ludzi;
- możliwości organizacji elementów ugrupowania bojowego i sposób ich wykorzystania;
- możliwości budowy zapór inżynieryjnych przed przednim skrajem i w głębi obrony;
- przydział sił i środków do pododdziałów /oddziałów/.

Wojska chemiczne.

- stan sił i środków chemicznych oraz sposób ich wykorzystania;
- możliwości organizacji rozpoznania skażeń i zakażeń.

Z oceny sił własnych dowódca powinien wyciągnąć następujące wnioski:

- jakie przyjąć ugrupowanie;
- jak dokonać podziału sił i środków;
- sposób użycia broni jądrowej i chemicznej i zwykłych środków ogniowych w celu zniszczenia środków napadu jądrowego i głównego zgrupowania nieprzyjaciela;
- zadania bojowe pododdziałów /oddziałów/;
- struktura pasa /rejonu/ obrony;
- sposób wykonania manewru siłami i środkami;
- sposób współdziałania wojsk;
- możliwości organizacji systemu ognia i obrony przeciwpancernej;
- organizacja obrony przeciwlotniczej.

Wnioski z oceny sił własnych.

- jakie należy przyjąć ugrupowanie bojowe;
- jak dokonać podziału sił i środków.

c/ Ocena sąsiadów obejmuje:

- położenie, charakter działań i zadania bezpośrednich sąsiadów na prawo i na lewo;
- charakter pododdziałów i oddziałów działających w pasie przesłaniania /jeśli jest organizowany/;
- charakter działania pododdziałów i oddziałów będących w drugim rzucie /odwodzie/ szczebla nadrzędnego;
- sposób działania odwodów specjalnych przełożonego.

Wnioski:

- wpływ działania sąsiadów na wykonanie zadania przez pododdział /oddział lub związek taktyczny/;
- sposób zabezpieczenia luk i skrzydeł;
- możliwości i sposób współdziałania z sąsiadami.

d/ Ocena sytuacji skażeń i zakażeń.

- rozmiary i stopień skażenia terenu;
- jego wpływ na zdolność bojową oddziałów i pododdziałów;
- sposoby ochrony ludzi i sprzętu przed bronią masowego rażenia.

e/ Ocena terenu.

Dowódca ocenia teren według następującej kolejności:

- teren po stronie nieprzyjaciela;
- teren po stronie własnej.

Ocenę terenu dowódca przeprowadza pod kątem jak najbardziej celowego wyboru głównego wysiłku i użycia rodzajów wojsk dla wykonania zadania bojowego.

Ocena terenu po stronie nieprzyjaciela obejmuje:

- ogólny charakter terenu /czy jest otwarty, zakryty, półzakryty, poprzecinany wąwozami i rzekami, rzeźba terenu/;
- możliwości prowadzenia obserwacji przez nieprzyjaciela;
- właściwości ochronne i maskujące terenu;
- możliwe zmiany w charakterze terenu po wykonaniu uderzeń jądrowych;
- stan dróg i przejezdności poza nimi;
- możliwe rejony ześrodkowania wojsk nieprzyjaciela;
- przypuszczalne drogi jego podejścia do przedniego skraju;
- rubieże rozwinięcia w kolumny batalionowe, kompanijne oraz w ugrupowanie bojowe;
- prawdopodobne miejsca stanowisk startowych i ogniowych jego środków napadu jądrowego i chemicznego oraz artylerii;
- kierunek głównego i pomocniczego uderzenia oraz ich pojemność;
- rejony w których należy zniszczyć główne zgrupowanie nieprzyjaciela bronią jądrową i chemiczną oraz ogniem artylerii, czołgów i uderzeniami lotnictwa /szczególnie na szczeblu dywizji/;
- prawdopodobne postawy wyjściowe czołgów i piechoty tych oddziałów, które mogą przejść do natarcia będąc w bezpośredniej styczności z naszymi wojskami;

- rejony rozmieszczenia punktów dowodzenia i punktów obserwacji;
- prawdopodobne rejony rozmieszczenia stacji radiolokacyjnych.

Ocena terenu po stronie własnej obejmuje:

- ogólny charakter terenu;
- możliwości prowadzenia obserwacji i ognia przed przedni skraj;
- właściwości maskujące i ochronne terenu;
- udokładnia przebieg przedniego skraju /pozycji, rejonów/ obrony;
- rejony skupienia głównych wysiłków;
- rejony w których należy niszczyć nieprzyjaciela bronią jądrową, chemiczną oraz kontratakami;
- rejony od których utrzymania zależy trwałość obrony;
- rejony prawdopodobnych uderzeń jądrowych i chemicznych nieprzyjaciela i czynności w zakresie ochrony własnych wojsk rozmieszczonych w tych rejonach;
- istnienie naturalnych ukryć do rozmieszczenia ugrupowania bojowego;
- możliwe zmiany w charakterze terenu po uderzeniach jądrowych /własnych i nieprzyjaciela/;
- rejony powstawania zniszczeń i zawałów;
- rejony obrony /punkty oporu/ pododdziałów i oddziałów i linie rozgraniczenia między nimi;
- pasy ostrzału kompanii /tylko w batalionie/;
- rejony rozmieszczenia odwodów;
- przebieg poszczególnych pozycji;
- zapasowe i pozorne rejony i pozycje;
- główne i zapasowe rejony stanowisk startowych oddziału rakiet /tylko w dywizji/;
- stanowiska ogniowe artylerii /moździerzy/ i środków obrony przeciwlotniczej;
- rubieże ogniowe czołgów i odwodu przeciwpancernego;
- kierunki kontrataków i manewru drugiego rzutu i odwodów;
- rubieże rozwinięcia na każdym kierunku i drogi dojścia do nich;
- miejsca punktów dowodzenia i obserwacji;

- rejonny rozmieszczenia pododdziałów i oddziałów tyłowych;
- drogi dowozu i ewakuacji;
- charakter i sposób urządzenia pasa /rejonu/ obrony pod względem inżynierskim;
- miejsca budowy zapór i zniszczeń.

W wyniku przeprowadzonej oceny terenu dowódca powinien wyciągnąć następujące wnioski:

- jakie przyjąć ugrupowanie bojowe;
- rejonny obrony /punkty oporu/ pododdziałów, oddziałów;
- w jakim rejonie skupić główny wysiłek obrony;
- rubieże ogniowe odwodu przeciwpancernego i czołgów;
- do jakiej rubieży zorganizować ogień piechoty i przeciwpancerny;
- rozmieszczenie artylerii /moździerzy/ i środków obrony przeciwlotniczej oraz ich zadania;
- kierunki i rubieże rozwinięcia do kontrataków drugiego rzutu;
- rozmieszczenie pododdziałów i urządzeń tyłowych;
- drogi dowozu i ewakuacji;
- miejsca budowy zapór w głębi obrony.

f/ Ocena zabezpieczenia tyłowego.

Oceniając to zagadnienie dowódca powinien wziąć pod uwagę:

- stan amunicji, materiałów pędnych i smarów, żywności i środków inżynierskich;
- dotychczasowe miejsca rozmieszczenia pododdziałów tyłowych i stan ich zapasów;
- stan techniczny wozów bojowych i pojazdów mechanicznych oraz prawdopodobny stopień ich zniszczenia na polu walki;
- możliwości pododdziałów naprawczych;
- ilość rannych i chorych na punkcie medycznym oraz przewidywane straty w ludziach z chwilą przejścia nieprzyjaciela do natarcia i możliwości ewakuacyjne;
- terminy zgromadzenia niezbędnych zapasów środków materiałowych.

g/ Ocena warunków meteorologicznych - należy wziąć pod uwagę te zagadnienia, które mogą mieć wpływ dodatni lub ujemny na wykonanie zadania bojowego, a mianowicie:

- pora roku, stan pogody, temperatura;
- widoczność, siła i kierunek wiatru;
- niezbędne przedsięwzięcia dla zachowania pełnej gotowości bojowej pododdziału, oddziału lub związku taktycznego.

Nie w każdej sytuacji dowódca ocenia szczegółowo wszystkie elementy oceny położenia z jednakową drobiazgowością, zwłaszcza gdy rozpatrywał je już poprzednio, a nowe zadanie nie przewartościowało wyciągniętych wniosków.

Treść oceny położenia nie jest i nie może być czymś stałym możliwym do ujęcia teoretycznego. W każdej sytuacji zagadnienia oceny położenia mogą być różne, podyktowane zawsze warunkami pola walki.

Można jedynie określić teoretycznie pewne ogólne zagadnienia, które powinny być wzięte pod uwagę w ocenie poszczególnych elementów niezależnie od sytuacji.

W ocenie położenia częstym zjawiskiem może być występowanie sprzecznych wniosków. Dowódca powinien umiejętnie pogodzić te sprzeczności i wybrać te czynniki, które najbardziej odpowiadają istniejącym warunkom.

Suma wniosków wyciągniętych z analizy zadania i oceny położenia stanowi podstawę do powzięcia decyzji. W toku analizy zadania i oceny położenia dowódca może wysłuchać / w interesujących go zagadnieniach / oceny, wniosków i propozycji szefa sztabu¹ oficerów sztabu oraz dowódców rodzajów wojsk i szefów służb. Każdy z tych oficerów winien na bieżąco śledzić rozwój sytuacji i być zawsze gotowym do udzielenia dowódcy żądanych przez niego informacji.

D. Decyzja dowódcy do obrony obejmuje:

- zamiar działań;
- zadania bojowe pododdziałów /oddziałów/;
- sposób współdziałania elementów ugrupowania bojowego;
- organizację dowodzenia;
- czas gotowości do obrony.

Podstawę decyzji stanowi zamiar działań w których określa się:

- kolejność i sposób rażenia nieprzyjaciela;
 - a/ prawdopodobne kierunki jego natarcia i przypuszczalny charakter działań;
 - b/ w jakich rejonach, w czasie podejścia i w głębi obrony dowódca dywizji zamierza porazić nieprzyjaciela bronią jądrową, chemiczną i kontratakami;
 - c/ możliwości posiadanych środków ogniowych, szczególnie artylerii;
 - d/ kierunki i rejonu w jakich należy najmocniej razić nieprzyjaciela własnymi środkami ogniowymi.
- rejonu od których utrzymania zależy trwałość obrony;
 - ugrupowanie sił i środków;
 - struktura obrony z uwzględnieniem terenu i manewru.

Podjęta decyzja powinna zapewniać jak najlepsze wykorzystanie czynników użycia przez wyższego przełożonego broni jądrowej i chemicznej, środków przeciwpancernych, skuteczną obronę pododdziałów przed bronią masowego rażenia oraz wykonanie w toku walki zdecydowanych kontrataków i manewru.

2. Postawienie zadań bojowych. Zadania oddziałem /pododdziałem/ dowódca stawia osobiście w ustnym rozkazie bojowym albo przekazuje przez oficerów sztabu, którzy w tym celu wyjeżdżają do oddziałów /pododdziałów/.

W razie braku takiej możliwości, na przykład podczas przechodzenia do obrony w toku natarcia, zadania bojowe można przekazywać bezpośrednio wykonawcom przez techniczne środki łączności.

Rozkaz bojowy wydany dowódcą podległym ustnie zapisują oficerowie sztabu i przekazują później do wykonawców w postaci pisemnej /tylko na szczeblu dywizji/.

W rozkazie bojowym dowódca podaje:

1. Krótką ocenę zgrupowania i działań nieprzyjaciela.
2. Zadania i sposób użycia broni jądrowej przez wyższego dowódcę w pasie /rejonie/ działania, zadania sąsiadów i linie rozgraniczenia w nimi.

3. Zadania swego związku taktycznego /oddziału, pododdziału/,
swoj zamiar działań.

4. Rozkazuję:

- a/ Zadania oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu z wymienieniem środków wzmocnienia, wsparcia i linii rozgraniczenia.
- b/ Zadania oddziałów /pododdziałów/ drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego.
- c/ Zadania oddziału rakiet /tylko w dywizji/.
- d/ Zadania grup /pododdziałów/ artylerii.
- e/ Zadania oddziałów /pododdziałów/ obrony przeciwlotniczej.
- f/ Zadania lotnictwa, jeśli jest wydzielone do wsparcia /tylko na szczeblu dywizji/.
- g/ Zadania odwodu przeciwpancernego / w batalionie nie podaje się/.
- h/ Zadania dla oddziału zaporowego / w batalionie nie podaje się/.
- i/ Zadania odwodu inżynieryjnego /w batalionie nie podaje się/.
- j/ Zadania dla oddziału zabezpieczenia ruchu /tylko w dywizji/.
- k/ Zadania odwodu chemicznego /tylko na szczeblu dywizji/.
- l/ Charakter i sposób rezbudowy inżynieryjnej pasa /rejonu/ obrony.
- ł/ Czas zajęcia obrony przez oddziały /pododdziały/ i gotowość systemu ognia.

5. Miejsce i czas rozwijania punktów dowodzenia.

Terminy składania meldunków bojowych.

6. Zastępcy.

Jeśli rezbudowuje się pozycję przednią /pas przesłania-
nia/, określa się jej przebieg, siły i środki wydzielone do
obrony, oraz charakter rezbudowy inżynieryjnej.

3. Organizacja współdziałania.

Współdziałanie w obronie polega na uzgodnionych dzia-
łaniach wszystkich rodzajów wojsk i środków rażenia, szcze-
gólnie z uderzeniami bronią jądrową według prawdopodobnych
kierunków natarcia nieprzyjaciela oraz według zadań i

kierunków własnych kontrataków w celu jak najlepszego wykonania zadania bojowego.

Współdziałanie osiąga się przez:

- jednolite zrozumienie celu działań bojowych, znajomość zadań i sposobów ich wykonania;
- ciągłą łączność, stałe wzajemne informowanie się, jeden system orientowania, znajomość i właściwe stosowanie ustalonych sygnałów;
- wzajemne dogodne rozmieszczenie wojsk i udzielanie wzajemnego wsparcia i pomocy w walce;
- stałą znajomość sytuacji.

Współdziałanie organizuje się na ^{całą} głębokość obrony pododdziału /oddziału, związku taktycznego/.

Podstawą do organizacji współdziałania jest decyzja dowódcy.

Zasadnicze zadania, według których organizuje się współdziałanie to:

- niszczenie nieprzyjaciela w czasie podchodzenia do przedniego skraju i rozwijania podczas prowadzenia walki w pasie przesłaniania - jeśli się go organizuje, lub w położeniu wyjściowym;
- niszczenie nieprzyjaciela w walce • utrzymanie pozycji przedniej i pozycji ubezpieczenia bojowego /jeśli się je organizuje/;
- odparcie ataków nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony;
- zniszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

Podczas przejścia do obrony w toku natarcia, kiedy czas na organizację obrony jest ograniczony, współdziałanie organizuje się w trakcie stawiania zadań bojowych. Dowódca stawiając zadania bojowe wskazuje jednocześnie z kim i jak współdziałać przy jego wykonaniu.

Przy przejściu do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, kiedy czas nie będzie na ogół ograniczony, dowódca może organizować współdziałanie po podjęciu i zameldowaniu decyzji przez dowódców podwładnych. W organizacji współdziałania mogą wtedy brać udział wszyscy dowódcy oddziałów /pododdziałów/, dowódcy rodzajów wojsk i szefowie służb oraz zainteresowani oficerowie sztabu.

Organizując współdziałanie w celu rażenia nieprzyjaciela na prawdopodobnych kierunkach jego natarcia na podejściach do obrony do obrony dowódca określa:

- sposób użycia broni jądrowej i chemicznej;
- główne i zapasowe obiekty uderzeń jądrowych i chemicznych, moc, punkty zerowe i rodzaje wybuchów, kolejność ich wykonania;
- uzgadnia z uderzeniami jądrowymi i chemicznymi ogień artylerii, czołgów i uderzenia lotnictwa.

Podczas walki o pas przełamania udokładnia się:

- pozycje przygotowujące przez oddziały wydzielone;
- kierunki i kolejność ich wycofania;
- sposób wykonania uderzeń jądrowych i chemicznych;
- sposób wsparcia oddziałów wydzielonych ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa;
- sposób osłony ich wycofania za przedni skraj obrony.

Niszczenie nieprzyjaciela w walce o utrzymanie pozycji przedniej i pozycji ubezpieczenia bojowego - dowódca ustala:

- sposób działania pododdziałów broniących pozycji;
- zadania i stanowiska ogniowe wspierającej artylerii;
- sposób wycofania się pododdziałów;
- sposób ich osłony ogniem i przejścia przez przedni skraj obrony;
- przedsięwzięcia, jakie należy wykonać w celu odparcia nieprzyjaciela usiłującego oatakować przedni skraj obrony z marszu za wycofującymi się pododdziałami.

Odparcie ataków nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony.

Dowódca organizując współdziałanie w tym okresie prowadzenia walki obronnej uzgadnia:

- ogień artylerii i uderzenia lotnictwa z uderzeniami jądrowymi i chemicznymi na wojska pierwszego i drugiego rzutu npla;

- odcinki ognia ześrodkowanego;
- rubieże ognia zaporowego;
- rubieże otwarcia ognia środkami przeciwpancernymi;
- przednią granicę ciągłej strefy ognia wszystkich rodzajów broni;
- miejsca /rejon/ utworzenia worków ogniowych;
- miejsca budowy zapór inżynierskich i niszczeń oraz sposób osłonięcia ich ogniem;
- sposób działania pododdziałów /oddziałów/ podczas wykonywania przez nieprzyjaciela uderzeń jądrowych i chemicznych oraz ogniwość przygotowania natarcia;
- sposób zamknięcia wyłomów w ugrupowaniu bojowym przez artylerię, odwód przeciwpancerny, drugi rzut /odwód/ i zamiany pododdziałów /oddziałów/, które utraciły zdolność bojową od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela;
- sposób odtwarzania naruszonego systemu dowodzenia;
- siły, środki i sposoby walki z ewentualnymi desantami powietrznymi;
- sposób prowadzenia rozpoznania skażeń;
- siły i środki do prowadzenia prac ratowniczych w rejonach porażonych;
- przedsięwzięcia leczniczo-ewakuacyjne.

Zniszczenie nieprzyjaciela który włamał się w głąb obrony.

Podczas organizacji współdziałania w celu wykonania tego zadania dowódca uzgadnia:

- rejon w głębi obrony, na których planuje się niszczenie nieprzyjaciela bronią jądrową i chemiczną kontratakami;
- rejon, które należy utrzymać pododdziałami /oddziałami/ pierwszego rzutu, by zatrzymać posuwanie się nieprzyjaciela na danym kierunku w głąb i w stronę skrzydeł;
- odcinki ześrodkowanego i zaporowego ognia artylerii;
- sposób odcięcia odwodów nieprzyjaciela;
- rubieże ogniowe dla czołgów drugiego rzutu;
- rubieże ogniowe odwodu przeciwpancernego;
- rubieże minowania oddziału zaporowego w toku walki i sposób ich osłony.

Organizując współdziałanie według kierunków kontrataków dowódca ustala na każdym kierunku kontrataku:

- kierunki kontrataków drugiego rzutu;
- główne i zapasowe rubieże rozwinięcia;
- drogi przesunięcia;
- zadania drugiego rzutu;
- siły i środki do zabezpieczenia kontrataku;
- zadania artylerii;
- zadania pododdziałów /oddziałów/ pierwszego rzutu;
- zadania odwodu przeciwpancerneho;
- zadania oddziału zaporowego;
- sposób ogniowego wsparcia kontrataku;
- współdziałanie drugiego rzutu z pododdziałami /oddziałami/ pierwszego rzutu, z drugim rzutem związku taktycznego lub drugimi rzutami sąsiednich oddziałów, w wypadku wykonywania wspólnych kontrataków;
- sposób dowodzenia kontratakującymi oddziałami /pododdziałami/.

Jeżeli kontratak nie jest przewidziany lub okaże się niecelowe jego wykonywanie w czasie walki obronnej, dowódca podczas organizacji współdziałania ustala pozycje i rubieże, które powinny być bronione przez drugi rzut i odwody.

W wypadku, gdy w pasie /rejonie/ obrony wyraźnie zaznaczają się dwa kierunki natarcia nieprzyjaciela, wówczas dowódca powinien je wziąć pod uwagę i organizować współdziałanie również według prawdopodobnych kierunków działania nieprzyjaciela.

Organizując współdziałanie według zadań dowódca w pierwszej kolejności powinien:

- podać treść zadania;
- określić swój zamiar walki i ogólny sposób jego realizacji;
- omówić szczegółowo sposób działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego.

Metoda organizacji współdziałania przez dowódcę za każdym razem może być różna. Będzie to zależało od umiejętności i zdolności organizacyjnych dowódcy. W jednym wypadku dowódca może sam omawiać od początku do końca wszystkie

zagadnienia związane z organizacją współdziałania, w drugim podać treść zadania, zamiar walki i ogólny sposób jego realizacji. Natomiast do omówienia szczegółowego poszczególnych zagadnień może wyznaczyć oficerów by zaproponowali jak dany rodzaj wojsk lub element ugrupowania bojowego powinien działać, po czym sam wprowadza ewentualne poprawki do przedstawionych propozycji i ustala właściwe rozwiązanie.

4. Przeprowadzenie rekonesansu

Rekonesans podczas przechodzenia do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem przeprowadza się po podjęciu przez dowódcę decyzji do obrony na podstawie mapy, postawieniu zadań bojowych i daniu wytycznych do współdziałania. Jeśli obronę organizuje się bez styczności z nieprzyjacielem, rekonesans może poprzedzać podjęcie decyzji do obrony.

Dowódca daje zwykle sztabowi wytyczne do organizacji rekonesansu w których podaje:

- czas przeprowadzenia rekonesansu;
- skład uczestniczących;
- drogi marszu, punkty pracy i czas przebywania na nich;
- zagadnienia jakie należy wyjaśnić;
- gdzie, z kim i w jakim czasie należy zorganizować spotkanie.

W rekonesansie zazwyczaj biorą udział:

- szef sztabu lub starszy pomocnik do spraw operacyjnych /SWO/;
- szef rozpoznania;
- szef artylerii i dowódca grupy artylerii /pułkowej, dywizyjnej/;
- szef saperów;
- szef zabezpieczenia chemicznego;
- dowódcy pododdziałów /oddziałów/;
- inni niezbędni oficerowie.

Rekonesans z zasady przeprowadza się z kilku punktów, które wybiera się w rejonach obrony pododdziałów /oddziałów/ pierwszego i drugiego rzutu, oraz na kierunkach kontrataków. Organizując obronę bez styczności z nieprzyjacielem rekonesans prowadzi się również przed przednim skrajem obrony.

W czasie rekonesansu dowódca ustala:

- prawdopodobne kierunku natarcia sił głównych nieprzyjaciela, szczególnie jego czołgów;
- rubieże rozwinięcia lub rejonu wyjściowe do natarcia;
- rejonu na podejściach do przedniego skraju i w głębi obrony, których zamierza się zniszczyć nieprzyjaciela bronią jądrową i chemiczną, ogniem artylerii, czołgów, uderzeniami lotnictwa;
- zarys pozycji przedniej;
- przebieg przedniego skraju obrony, poszczególnych pozycji i rejonów, obrony oraz miejsca kompanijnych punktów oporu;
- rejonu rozmieszczenia odwodów;
- rejonu i pozycje zapasowe i pozorne;
- główne i zapasowe rejonu stanowisk startowych oddziału rakiet;
- system ognia i zadania środków ogniowych;
- stanowiska ogniowe artylerii i środków przeciwlotniczych;
- rubieże ogniowe odpodu przeciwpánóernego i pułku czołgów;
- miejsca zasadzek czołgowych;
- kierunki kontrataków i manewru drugich rzutów i odwodów;
- rubieże rozwinięcia na każdym kierunku i drogi marszu do nich;
- rodzaj i kolejność prac związanych ze stworzeniem systemu zapór, inżynieryjną rozbudową pasa /rejonu/ obrony, przygotowaniem dróg marszu i manewru;
- sposób zabezpieczenia luk i skrzydeł;
- sposób zabezpieczenia działań wojsk w nocy i w innych warunkach ograniczonej widoczności.
- **miejsca punktów dowodzenia.**
Uczestniczący w rekonesansie oficerowie sztabu zapisują wytyczne dowódcy i wnoszą na mapę zmiany w decyzji.

Sposób pracy dowódcy w terenie zależy od czasu, jaki jest przewidziany na organizację obrony. W razie bardzo krótkiego terminu osiągnięcia gotowości obrony dowódca może osobiście przeprowadzać rekonesans tylko na głównym kierunku. Na inne kierunki mogą być wysłane grupy rekonesansowe pod dowództwem zastępcy dowódcy i innych osób funkcyjnych. O wynikach rekonesansu dowódcy grup meldują dowódcy oddziału /związku taktycznego/.

5. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych.

Zabezpieczenie działań bojowych ma na celu nie dopuścić do niespodziewanego napadu naziemnego i z powietrza, zapewnić wojskom niezbędne środki do walki, umożliwić im we właściwym czasie wejście do walki i pomyślne prowadzenie działań w różnych warunkach sytuacji.

Zabezpieczenie działań bojowych obejmuje:

- rozpoznanie;
- obronę przed bronią masowego rażenia;
- obronę przeciwlotniczą;
- ubezpieczenie;
- zabezpieczenie inżynieryjne;
- maskowanie;
- przeciwdziałanie radioelektroniczne /tylko w dywizji/;
- zabezpieczenie topograficzne /tylko w dywizji/;
- zabezpieczenie hydrometeorologiczne /tylko w dywizji/;
- zabezpieczenie tyłowe.

Zabezpieczenie działań bojowych organizują wszyscy dowódcy we właściwym im zakresie. Dowódca związku taktycznego /oddziału, pododdziału/ obowiązany jest po postawieniu zadań bojowych wydać odpowiednie wytyczne i wydzielić w tym celu niezbędne siły i środki, uwzględniając przedsięwzięcia przeprowadzonych.

W zakresie rozpoznania:

- zadania na rozpoznanie;
- na jakim kierunku skupić główny wysiłek rozpoznania;
- jakie dane i do jakiego czasu należy zdobyć podczas organizacji i prowadzenia obrony;
- jakie użyć siły i środki oprócz etatowych pododdziałów rozpoznawczych;
- gotowość rozpoczęcia rozpoznania;
- sposób przekazywania danych z rozpoznania.

Odnosnie obrony przed bronią masowego rażenia:

- sposób prowadzenia rozpoznania skażeń i zakażeń;
- sposób wykorzystania właściwości ochronnych terenu;
- sposób rozśrodkowania pododdziałów /oddziałów/ oraz okresowej zmiany rejonów i pozycji obrony dla drugich rzutów i odwodów;

- kierunek i sposób pokonania lub obejścia stref /rejonów/ skażonych/zakażonych/;
- charakter inżynierskiego urządzenia rejonów zajmowanych przez wojska;
- siły i środki, jakich należy użyć do likwidacji skutków napadu jądrowego;
- terminy uzupełnienia środków ochrony przed skażeniami;
- sposób prowadzenia kontroli dozymetrycznej;
- sposób prowadzenia zabiegów specjalnych;
- sygnały alarmowe oraz sposób ich przekazywania.

W zakresie zabezpieczenia inżynierskiego.

- rozbudowę rejonów obrony /punktów oporu/ pododdziałów piechoty i czołgów;
- charakter i sposób rozbudowy pozycji;
- rozbudowa głównych i zapasowych rejonów stanowisk startowych rakiet;
- stanowiska artylerii i środków obrony przeciwlotniczej;
- rubieży ogniowych i rubieży rozwinięcia do kontrataku;
- budowę ukryć na punkty dowodzenia;
- stawianie zapór inżynierskich;
- czynności inżynierskie związane z maskowaniem wojsk;
- sposób przygotowania dróg marszu i manewru.

Odnośnie maskowania dowódca podaje:

- sposób wykorzystania maskujących właściwości terenu, warunków nocnych i innych warunków ograniczonej widoczności;
- sposób użycia etatowych i podręcznych środków maskujących oraz dymów;
- budowę rejonów i pozycji pozornych;
 - użycia wędrownych środków ogniowych;
- sposób maskowania prac inżynierskich;
- przestrzeganie tajemnicy wojskowej;
- maskowanie pracy środków radioelektronicznych;
- maskowanie przeciwradiolokacyjne;
- maskowanie dźwiękowe i świetlne;
- pozorne przesunięcia i działania demonstracyjne wojsk.

III. PROWADZENIE WALKI OBRONNEJ.

1. Prowadzenie walki obronnej w warunkach obustronnego stosowania broni masowego rażenia.

Jednocześnie z wejściem broni jądrowej do uzbrojenia wojsk zaszły poważne zmiany w zasadach i sposobach prowadzenia walki obronnej. Obronca w obliczu przewagi nieprzyjaciela może obecnie dla zerwania natarcia przeciwnika i uczynienia go niezdolnym do walki w możliwie najkrótszym czasie zastosować najpotężniejszy środek walki jakimi jest broń masowego rażenia.

Powoduje to, że w walce obronnej prowadzonej w warunkach stosowania broni masowego rażenia nastąpiło przewartościowanie poszczególnych jej okresów w porównaniu z działaniami opartymi na konwencjonalnych środkach walki. Tak więc w warunkach wojny jądrowej w obronie dywizji można wyodrębnić następujące okresy:

- a/ Udaremnienie lub osłabienie natarcia nieprzyjaciela;
 - walka w celu zapewnienia siłom głównym dywizji dogodnych warunków organizacji obrony;
 - udział w zerwaniu przygotowań nieprzyjaciela do natarcia.
- b/ Walka o utrzymanie rejonów obrony czołowych batalionów pierwszorzutowych pułków.
- c/ Walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

Istotą działania broniącego się związku taktycznego w poszczególnych okresach można scharakteryzować następująco:

- a/ Udaremnienie lub osłabienie natarcia nieprzyjaciela.

Walka w celu zapewnienia siłom głównym dywizji dogodnych warunków organizacji obrony.

W poprzednich zagadnieniach omówione zostały możliwe warunki przechodzenia wojsk do obrony, z których wynika, że najczęściej będzie to działanie wymuszone i tylko na tych kierunkach gdzie przeciwnik uzyskał przewagę.

Oddziały /pododdziały/ będą przechodziły do obrony nie jednocześnie lecz stopniowo, w miarę nacisku nieprzyjaciela na

kierunkach dotychczasowego działania. Ponieważ tempo natarcia poszczególnych oddziałów /pododdziałów/ będzie nierównomierne, wobec tego jedne z nich będą bardziej wysunięte do przodu, inne natomiast pozostaną w tyle. Front nie będzie miał charakteru linii ciągłej. Czołowe oddziały /pododdziały/ własne i nieprzyjaciela będą przemieszane, co utrudni ustalenie przedniego skraju. W tych warunkach wobec uderzenia przeciwnika dywizja z reguły będzie posiadała bardzo ograniczony czas nie tylko na dokonanie niezbędnych przegrupowań, ale również i na organizację odpowiadającego obronie systemu ognia. Stąd też wynika potrzeba takiego działania, którego rezultat pozwoliłby uzyskać czas na zorganizowanie najkonieczniejszych przedsięwzięć dających szansę walki obronnej.

Można to osiągnąć poprzez:

- obezwładnienie najgroźniejszego zgrupowania nieprzyjaciela i jego środków jądrowych bronią masowego rażenia, lotnictwem oraz ogniem artylerii, w celu niedopuszczenia go do zorganizowanego uderzenia w niedogodnym dla broniącego się momencie;
- wykorzystanie oddziałów i pododdziałów najdalej wysuniętych w stronę npla do prowadzenia działań opóźniających, stwarzając w ten sposób siłami głównymi dywizji dogodne warunki organizacji obrony na dogodnej rubieży w głębi;
- uderzenia częścią sił na przedpole z ograniczonym celem, to jest dla związania przed przednim skrajem głównych lub najgroźniejszych sił przeciwnika.

Jeżeli warunki pozwalają, to celowe jest stosowanie w tym okresie /za zgodą dowódcy armii/ naziemnych wybuchów jądrowych oraz użycie bojowych środków chemicznych na kierunkach podejściach i rozwijanie się sił głównych przeciwnika.

W wypadku przejścia do obrony w celu odparcia przeciwnika uderzenia przeważających sił nieprzyjaciela podchodzących z głębi, gdy przed frontem dywizji walczą niewielkie jego grupy, istnieje możliwość wysłania oddziału wydzielonego dla uchwycenia dogodnych punktów terenowych i kolejno utrzymywanie ich celem zyskania czasu potrzebnego na zorganizowanie obrony przez siły główne. Oddziały wydzielone powinny na

podejściach wyczerpać nacierającego nieprzyjaciela i stworzyć dogodne warunki do użycia broni jądrowej, osłaniać dywizję od niespodziewanych uderzeń wojsk lądowych oraz wprowadzić przeciwnika w błąd co do głównej rubieży obronnej dywizji.

Wyznaczone do opóźnienia ruchu nieprzyjaciela siły dywizji powinny stosować wszystkie dostępne formy walki.

Przygotowując kolejne rubieże oporu na kierunkach natarcia nieprzyjaciela powinny:

- zmuszać nieprzyjaciela do rozwijania się przed każdą rubieżą obrony;
- wykonywać krótkie zwroty zaczepne w celu zniszczenia części podchodzących sił nieprzyjaciela, umożliwiając jednocześnie zorganizowanie oporu na kolejnej rubieży.

Szczególne znaczenia w tych działaniach nabierają niszczenia i zapory inżynieryjne.

Wysoka manewrowość tych działań utrudni nieprzyjacielowi wykonanie uderzeń jądrowych i pozwoli na zachowanie się dywizji do rozstrzygającej walki w innym miejscu lub czasie. Podczas przechodzenia do obrony w ograniczonym czasie należy skoncentrować wysiłki wszystkich sił i środków rozpoznania, gdyż tylko w ten sposób można uchronić się przed niespodziewanymi uderzeniami z lądu i powietrza oraz skutecznie realizować przyjęty plan obrony. Im więcej dowódca posiada wiadomości o przeciwniku, tym lepiej potrafi wykorzystać wszystkie rodzaje wojsk i środków wsparcia w okresie walki oraz zapewnić siłom głównym dogodnych warunków organizacji obrony.

Udział w zerwaniu przygotowań do natarcia.

Przechodząc do obrony dywizję zgodnie z planem armii, może brać udział w przedsięwzięciach mających na celu zerwanie natarcia nieprzyjaciela.

Zerwanie natarcia nieprzyjaciela osiąga się stosując szereg przedsięwzięć do których należą:

- nieprzerwane zwalczanie środków napadu jądrowego i sił głównych nieprzyjaciela w miarę ich wykrywania;
- wykonanie uderzeń ogniowych na nieprzyjaciela szykującego się do natarcia;
- uderzenie częścią sił przed przedni skraj,

Armia swoimi środkami niszczyć będzie nieprzyjaciela w rejonach jego ześrodkowania i na dalekich podejściach, natomiast środki ogniowe dywizji włączają się do walki na bliskich podejściach i na rubieży rozwinięcia nieprzyjaciela do ataku.

Jeżeli warunki pozwolą, to dla osiągnięcia możliwie największego efektu mogą być wykonane naziemne uderzenia jądrowe. Duży obszar skażonego terenu i powolny spadek napromienienia mogą poważnie utrudnić nieprzyjacielowi rozwinięcie, a nawet zmusić go do zaniechania natarcia.

Natarcie nieprzyjaciela będzie z reguły poprzedzone ogniowym przygotowaniem. W tym czasie broń jądrowa, artyleria, moździerze oraz lotnictwo winny być gotowe do wykonania ogniowego uderzenia uprzedzającego, zwanego inaczej kontrprzygotowaniem, w celu zniszczenia i obezwładnienia środków ogniowych i oddziałów pierwszego rzutu nieprzyjaciela przygotowujących się do natarcia.

Kontrprzygotowanie obejmuje uderzenia bronią jądrową i chemiczną oraz zwykłymi środkami rażenia na główne zgrupowanie nieprzyjaciela, który przygotowuje się do natarcia. Ze składu dywizji udział w kontrprzygotowaniu biorą: oddział raket oraz artyleria i czołgi drugiego rzutu /odwodu/, które powinny być uprzednio skrycie wprowadzone na zapasowe lub tymczasowe stanowiska i maksymalnie rozśrodkowane. Czas trwania kontrprzygotowania zależy od liczby i mocy wydzielonej amunicji jądrowej, składu powołanych sił i środków oraz od liczby obiektów nieprzyjaciela, które należy zniszczyć i może wynosić od 10-15 do 30-40 minut.

Kontrprzygotowanie powinno rozpoczynać się niespodziewanie i z takim wyliczeniem, aby uprzedzić nieprzyjaciela w użyciu broni jądrowej oraz wykonaniu ogniowego przygotowania natarcia. Dowódca dywizji ustalwszy, że siły główne nieprzyjaciela wyruszają z głębi do natarcia, melduje o tym dowódcy armii, udokładnia zadania dla raket, artylerii i czołgów uczestniczących w kontrprzygotowaniu i wydaje rozkaz /sygnał/ do otwarcia ognia.

Uderzenia jądrowe i chemiczne oraz ogień środków klasycznych wykonuje się na główne zgrupowanie nieprzyjaciela rozpoczynając od największych odległości. Lotnictwo uczestniczące w kontrprzygotowaniu niszczy obiekty nie porażone przez oddział rakiet i artylerię, a więc przede wszystkim środki napadu jądrowego, artylerię, czołgi w kolumnach marszowych oraz punkty dowodzenia. Jeżeli okaże się celowe, to w niektórych wypadkach, zgodnie z decyzją dowódcy armii i po wykonaniu uderzeń raketowo-lotniczych i ognia artyleryjskiego, może być wykonane uderzenie częścią sił dywizji przed przedni skraj obrony w celu rozbicia i zdeorganizowania sił przeciwnika szukających się do natarcia.

Do wykonania tego zadania w dywizji mogą być użyte pułki pierwszego i drugiego rzutu /odvodu/. Pułk drugiego rzutu /odvodu/ wykonuje uderzenie z marszu z zajmowanego rejonu obrony. Rubież rozwinięcia pułku wyznacza się na wysokości czołowych punktów oporu, a manewr wykonuje on w ugrupowaniu przedbojowym w kolumnach batalionowych. Uwzględniając, że uderzenie przed przedni skraj będzie wykonywane w warunkach przewagi nieprzyjaciela, należy dążyć do uzyskania czynnika zaskoczenia.

Z chwilą przejścia do ataku oddziały i pododdziały energicznie wlamują się w rozbite kontrprzygotowaniem ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela i niszczą je. W razie powodzenia, uderzenie można rozwijać wszystkimi siłami dywizji. Zdobyte dogodne rubieże terenowe natychmiast po opanowaniu umacnia się.

Jeżeli chodzi o głębokość uderzenia przed przedni skraj, to zależy ona od stopnia obezwładnienia nieprzyjaciela bronią jądrową, zasięgu ognia wspierającej artylerii, a także położenia wygodnej do obrony rubieży, po opanowaniu której pułk mógłby skutecznie się bronić. Z reguły bowiem pułk wykonujący uderzenie przed przedni skraj pozostaje w pierwszym rzucie.

W wielu wypadkach uderzenia przed przedni skraj obrony wykonywane będą większymi siłami na kilku kierunkach. Organizatorem tego uderzenia będzie armia, a udział w nim

może wziąć dywizja drugiego rzutu armii oraz część sił dywizji pierwszego rzutu.

Siły te po zerwaniu natarcia nieprzyjaciela mogą stworzyć nowy front obrony lub w bardziej sprzyjających warunków podjąć działania zaczepne. W niektórych bowiem wypadkach po zerwaniu natarcia nieprzyjaciela, mogą powstać warunki dla broniących się wojsk przejścia do natarcia.

Nie należy oczekiwać, że działanie w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela będzie regułą, gdyż w wypadku użycia przez nieprzyjaciela na danym kierunku dużej ilości środków jądrowych, broniący się może nie dysponować już dostateczną ilością sił do wykonania tych przedsięwzięć. Ponieważ w wypadku nieposiadania odpowiedniej ilości środków broni masowego rażenia wojska zamiast zapobiegać zmuszone zostaną do odparcia natarcia nieprzyjaciela. Jak z tego wynika występowanie tego okresu jest warunkowe.

b/ Walka o utrzymanie rejonów obrony czołowych batalionów pułku pierwszego rzutu.

W miarę zbliżania się nieprzyjaciela do przedniego skraju obrony, walkę podejmują pułki pierwszego rzutu dywizji.

Pułk rozpoczyna walkę z nieprzyjacielem po jego wyjściu na największy zasięg ognia artylerii. W miarę podchodzenia nieprzyjaciela wzrasta oddziaływanie ogniowe przez kolejne wprowadzenie do walki wszystkich środków ogniowych pułku.

Jeśli jest zorganizowana pozycja przednia /pozycja ubezpieczeń bojowych/ wówczas broniące ją pododdziały odpierają atak czołowych pododdziałów nieprzyjaciela. Z chwilą podejścia przeważających sił nieprzyjaciela niszczą ogniem wszystkich środków ogniowych rozpoczynając z największych odległości i zmuszają do rozwinięcia i atakowania pozycji przedniej /pozycji ubezpieczenia bojowego/. Następnie po rozwinięciu się nieprzyjaciela do ataku, na rozkaz dowódcy pułku /batalionu/ pododdziały broniące tej pozycji wycofują się za przedni skraj obrony. Dowódca pułku wspiera walkę tych pododdziałów i ubezpiecza ich wycofanie ogniem wyznaczonej do tego artylerii, jak również środkami ogniowymi batalionów pierwszego rzutu, aby udaremnić próby nieprzyjaciela rozpoznania przedniego

skraju lub włamania się w niego z marszu. W celu przepuszczenia pododdziałów broniących pozycji przedniej /pozycji ubezpieczenia bojowego/, w zaporach przed przednim skrajem zawczasu przygotowuje się przejścia. Wycofane pododdziały udają się w wyznaczony rejon i działają zgodnie z rozkazem dowódcy pułku /batalionu/.

Nieprzyjaciel przed przejściem do ataku wykonuje zwykle uderzenia jądrowe i ogniowe przygotowanie. Z chwilą rozpoczęcia ogniowego przygotowania, na sygnał dowódcy pułku żołnierze pododdziałów piechoty kryją się w przygotowanych schronach i innych ukryciach, natomiast żołnierze pododdziałów czołgów - w czołgach w gotowości do odparcia ataku nieprzyjaciela.

Wyznaczeni obserwatorzy pozostają na swoich miejscach i prowadzą obserwację przez peryskopy. Po wykonaniu uderzeń jądrowych i rozpoczęciu przez nieprzyjaciela ogniowego przygotowania, na podstawie decyzji wyższych przełożonych wykonuje się uderzenia bronią jądrową i chemiczną, lotnictwem i artylerią

na środki napadu jądrowego i artylerią nieprzyjaciela oraz na podchodzącą piechotę i czołgi lub przygotowujące się do ataku. W celu zamknięcia wyłomów w ugrupowaniu bojowym, do rejonów na które nieprzyjaciel wykonał uderzenia jądrowe, wysuwa się odwód przeciwpancerny, a w razie potrzeby również część drugiego rzutu /odwołu ogólnowojskowego/pułku.

Wysuwane pododdziały w zależności od sytuacji rozwijając się z przodu, na skrzydłach lub w głębi tych rejonów, zamykają główne kierunki natarcia nieprzyjaciela. Oprócz tego do likwidacji skutków uderzeń jądrowych i chemicznych do pododdziałów, które utraciły zdolność bojową, wysyła się siły i środki medyczne, inżynieryjne i chemiczne jak również pododdziały zabezpieczenia technicznego. Pododdziały, które zachowały zdolność bojową, przeprowadzają likwidację skutków uderzeń jądrowych własnymi siłami i środkami pod kierownictwem swych dowódców.

Dowódcy pododdziałów nie przerywając wykonywania zadania, podejmują środki do odtwarzania łączności, system ognia, organizują udzielanie pierwszej pomocy medycznej, wyprowadzenia rannych do nie skażonych rejonów i ewakuację do punktów

medycznych, częściowe zabiegi sanitarne ludzi i częściowe zabiegi specjalne techniki bojowej i zajmowanych budowli inżynierskich. Ponadto organizują usuwanie zawałów, które przeszkadzają w wyjściu ludzi i wyprowadzeniu sprzętu ze zburzonych ukryć oraz gaszenie pożarów. Gdy nieprzyjaciel rozpocznie atak, pododdziały na sygnał swych dowódców szybko opuszczają ukrycia, zajmują stanowiska i otwierają ogień. Z chwilą podejścia nieprzyjaciela do przedniego skraju, ogień wszystkich środków powinien osiągnąć maksymalne natężenie. Główną masę ognia ześrodkowuje się na czołgach i transporterach opancerzonych.

Artyleria ogniem zaporowym zwalcza czołgi nieprzyjaciela i dezorganizuje ugrupowanie bojowe, stwarza dogodne warunki do niszczenia ich ogniem środków przeciwpancernych.

Środki przeciwpancerne i czołgi otwierają ogień na odległość strzału bezwzględnej. W miarę zbliżania się nieprzyjaciela do przedniego skraju obrony otwierają ogień karabiny maszynowe, ręczne granatniki przeciwpancerne i pistolety maszynowe. Jeżeli pododdziały nieprzyjaciela nacierają pieszo, należy odejść ją od czołgów i niszczyć ogniem. Czołgi i transportery opancerzone, które włamały się w głąb obrony, niszczy się wszystkimi środkami przeciwpancernymi rozmieszczonymi w głębi. W razie potrzeby dowódcy batalionów pierwszego rzutu wysuwają na zagrożone kierunki własne odwody lub część pododdziałów i środków ogniowych z odcinków nieatakowanych i uporczywie bronią rejonów nawet w wypadku ich okrążenia.

W sprzyjających warunkach, za zezwoleniem lub na rozkaz dowódcy pułku, wykonują kontrataki na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

Dowódca pułku w toku odpierania ataku ześrodkowuje ogień artylerii na poszczególne, najbardziej zagrożające części sił ugrupowania bojowego nieprzyjaciela. Zadawszy im straty i po zatrzymaniu ich posuwania się, przenosi ogień artyleryjski na inne zagrożone odcinki. Z chwilą odparcia ataku nieprzyjaciela, pododdziały pułku szybko odtwarzają naruszony system ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, uzupełniają amunicją, odbudowują zniszczone budowle i zapory oraz ewakuują ciężko rannych. Pododdziały w tym czasie powinny być gotowe do odparcia kolejnych ataków nieprzyjaciela.

c/ Walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

W wypadku włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony dowódca pułku stosuje środki, aby mu nie pozwolić na dalsze posuwanie się w głąb i w stronę skrzydeł, rozciąć ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela, zadać mu jak największe straty żmasowanym ogniem wszystkich środków i stworzyć dogodne warunki do zniszczenia go kontratakami drugiego rzutu. W celu wzmocnienia skrzydeł i obrony na odcinkach włamania nieprzyjaciela wysuwa się odwód przeciwpancerny na zagrożone kierunki, pododdziały ze składu drugiego rzutu /odwodu/ oraz siły i środki z odcinków nie atakowanych. Jeżeli czołgi nieprzyjaciela przerwą się do rejonów stanowisk ogniowych artylerii, to niszczy je ogniem na wprost.

Dowódca pułku wykonując uderzenia ogniowe na nieprzyjaciela, który włamał ^{się} jednocześnie organizuje kontratak siłami drugiego rzutu. Drugi rzut z zasady kontratakują wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji lub we współdziałaniu z innymi rzutami sąsiednich pułków. W wypadkach gdy w głąb obrony włamały się nieznaczne siły nieprzyjaciela i gdy poniósł on duże straty, drugi rzut pułku może kontratakować samodzielnie.

Kontratak tego rodzaju zwykle będzie możliwy wówczas, gdy nieprzyjaciel zostanie zatrzymany w rejonach obrony batalionów pierwszego rzutu. Do kontrataku oprócz drugiego rzutu mogą być użyte i pododdziały pierwszego rzutu znajdujące się na kierunku kontrataku. Kontratak drugim rzutem pułku wspólnie z drugim rzutem dywizji można także przeprowadzić w razie głębszego włamania się nieprzyjaciela i zwykle w tym momencie, kiedy nacierające pododdziały nieprzyjaciela wskutek poniesionych strat zatrzymały się, a podchodzące z głębi bliższe odwody zostały zatrzymane lub poniosły duże straty od uderzeń jądrowych i chemicznych, ognia broniących się wojsk i uderzeń lotnictwa. Podstawy kontratakujących wojsk stanowią czołgi. Pułk czołgów drugiego rzutu dywizji podczas kontrataku działa z zasady na kierunku głównego uderzenia.

Decyzja do przeprowadzenia kontrataku powinna być podjęta z takim wyliczeniem, żeby drugi rzut mógł się wysunąć na podstawy wyjściowe do kontrataku i niespodziewanie uderzyć na nieprzyjaciela nim ten przełamie pierwszą pozycję w rejonach obrony batalionów pierwszego rzutu /kontratak pułku/ lub drugą pozycję w rejonach obrony pułków pierwszego rzutu dywizji - kontratak dywizyjny.

W razie włamania się nieprzyjaciela w lukę z sąsiadem, dowódca pułku obowiązany jest ogniem wszystkich środków zadać mu straty, nie dopuścić do rozprzestrzeniania w stronę skrzydeł i w głąb, a w sprzyjających warunkach zniszczyć go kontratakami drugiego rzutu pułku we współdziałaniu z sąsiadem.

Dla uzyskania zaskoczenia i zmniejszenia możliwości zerwania kontrataków przeprowadza się je wcałtownie i z zasady z marszu na skrzydło i tyły nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. W niektórych wypadkach najlepszym sposobem kontrataku będzie uderzenie czołowe - gdy nieprzyjaciela na kierunku kontrataku niszczy się uderzeniami jądrowymi lub kiedy manewr drugiego rzutu na skrzydła jest utrudniony.

Podjmując decyzję do wykonania kontrataku dowódca określa:

- kierunek /kierunki/ kontrataku;
- obiekty i cele uderzeń dla dywizjonu rakiet taktycznych, artylerii i moździerzy;
- siły i środki wydzielone do kontrataku;
- rubieże rozwinięcia;
- zadania bliższe;
- czas wyjścia z rejonu ześrodkowania i czas wykonania kontrataku;
- zadania dla pododdziałów /oddziałów/ pierwszego rzutu i odwodów w czasie wykonywania kontrataku.

O podjętej decyzji do kontrataku dowódca melduje swojemu przełożonemu. Niezbędne jest to dlatego, by przełożony mógł wspierać kontratak swoimi środkami ogniowymi.

Pododdziały pierwszego rzutu wspierają kontratak drugiego rzutu ogniem lub na rozkaz dowódcy pułku dołączają do pododdziałów kontratakujących w celu wspólnego niszczenia nieprzyjaciela.

Kontratak winien być wykonywany aż do momentu całkowitego zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, lub wyjścia na nakazaną rubież. Dowódca kieruje działaniami kontratakującymi pododdziałów /oddziałów/ ze stanowiska dowodzenia lub punktu obserwacyjnego.

Po przeprowadzeniu kontrataku i odtworzeniu położenia dowódca i sztab pułku /dywizji/ dowódcy pododdziałów /oddziałów/ szybko odtwarzają system ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, współdziałanie, odwody, drugi rzut i zapory.

Wskutek wykonania na nieprzyjaciela uderzeń jądrowych mogą powstać sprzyjające warunki przejścia broniących się wojsk do natarcia. Dlatego dowódca dywizji powinien zawczasu przewidzieć czynności zapewniające szybkie przejście oddziałów do natarcia.

W wypadku gdy nieprzyjaciel pokona pierwszą pozycję i włamał się do rejonu obrony pułku znacznymi siłami, dowódca pułku skupia wysiłki wszystkich pododdziałów, żeby utrzymać drugą pozycję i rubieże ogniowe na skrzydłach zgrupowania, które włamało się, zniszczenie go, wstrzymać dalsze natarcie i w ten sposób przygotować warunki do wykonania uderzeń jądrowych i wykonania kontrataku siłami dywizji. Batalion czołgów pułku zmechanizowanego może być wysunięty na przygotowaną rubież ogniową. Dowódca dywizji ogniem swej artylerii wzmacnia ogień pułku, niszczy środkami napadu jądrowego, artylerię i zgrupowanie nieprzyjaciela. Ponadto może swoim odwodem przeciwpancernym i oddziałem zaporowym zająć rubież ogniową w celu wsparcia walki pułku.

Jeśli nieprzyjaciel wykonał zmasowane uderzenie bronią jądrową i stworzył wyraźną przewagę w siłach i środkach, szczególnie w czołgach, kontratak zwykle na szczeblu dywizji się nie wykonuje. W tym wypadku dywizja uporczywie broni przygotowanych pozycji, wszystkimi rodzajami ognia zadaje straty nieprzyjacielowi w sile żywej i sprzęcie, by

przygotować warunki do przeciwuderzenia siłami i środkami wyższego dowódcy. Pododdziały i oddziały prowadzące walkę na skrzydłach zgrupowania nieprzyjaciela, które włamało się w głąb obrony, bronią zajmowanych rubieży i nie dopuszczają go rozwinięcia przełamania w stronę skrzydeł, zabezpieczając rubieże rozwinięcia do przeciwuderzenia siłami drugiego rzutu armii.

Oddziały i pododdziały czołgów odpierają ataki czołgów nieprzyjaciela z zajmowanych pozycji lub przygotowanych rubieży ogniowych.

W celu zamknięcia powstałego w obronie wylomu i odcięcia odwodów i tyłów nieprzyjaciela od oddziałów, które włamały się w głąb obrony, dowódca dywizji przerzuca niezbędne siły i środki z nie atakowanych odcinków oraz odwody. Do działań na tyłach zgrupowania nieprzyjaciela, które włamało się w głąb obrony, wydziela się wzmocnione pododdziały, przede wszystkim czołgowe, które zdecydowanie i śmiało napadają na nie i niszczą ogniem i krótkimi uderzeniami.

2. Właściwości organizacji i prowadzenia walki obronnej przez pułk drugiego rzutu dywizji.

Pułk drugiego rzutu dywizji organizuje obronę bez styczności z nieprzyjacielem. Właściwości pracy dowódcy podczas organizacji obrony wynikają z tego, że pułk drugiego rzutu przeznaczona się do wykonania nie jednego, lecz kilku zadań bojowych. Do każdego z nich dowódca powinien podjąć decyzję, postawić zadania pododdziałom, zorganizować współdziałanie oraz wykonać inne czynności w zakresie organizacji walki.

Sposób pracy dowódcy pułku jest taki sam, jak dowódcy pułku pierwszego rzutu podczas przechodzenia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem. Mimo to treść wykonywanych przez niego czynności ma szereg właściwości.

Podczas przeprowadzenia analizy otrzymanego zadania bojowego dowódca pułku główną uwagę zwraca na określenie warunków, w których pułk zgodnie z zamiarem dowódcy dywizji będzie bronił rejonu obrony, przeprowadzał kontrataki lub wykonywał inne zadania, oraz rozpatruje sposób użycia przez

przez dowódcę dywizji broni jądrowej i chemicznej w celu rażenia nacierającego nieprzyjaciela, szczególnie w głębi obrony przed wykonaniem kontrataków.

W czasie oceny nieprzyjaciela dowódca pułku oprócz innych zagadnień określa możliwy sposób użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej i prawdopodobne rejonu wyrzucania desantów powietrznych i ich siłę. Uwzględniając to określa:

- ugrupowanie bojowe;
- kierunek skupienia głównych wysiłków pułku w okresie rejonu lub rubieży ogniowych i na każdym kierunku kontrataku;
- niezbędne siły i środki do zniszczenia desantów powietrznych;
- zadania artylerii podczas wykonywania przez pułk różnych zadań;
- środki zabezpieczenia.

Oceniając wojska własne dowódca określa:

- możliwości pododdziałów własnych, przydzielonych i wspierających podczas wykonywania przez pułk poszczególnych zadań bojowych;
- zadania bojowe pododdziałów i ich miejsce w ugrupowaniu bojowym pułku zależnie od wariantu działania.

Podczas oceniania sąsiadów dowódca rozważa, w jakim stopniu ich działania będą pomagać pułkowi w pomyślnym przeprowadzeniu kontrataków, w trwałym utrzymaniu rejonu w głębi obrony dywizji i w wykonywaniu innych zadań, oraz określa czynności związane z zabezpieczeniem skrzydeł i organizacją współdziałania podczas wykonywania poszczególnych zadań.

Decyzja dowódcy pułku drugiego rzutu dywizji powinna obejmować wszystkie/związane z zajęciem rejonu obrony, rubieży ogniowych oraz na każdym kierunku kontrataku do przedniego skraju. Treść decyzji dowódcy do obrony rejonu lub rubieży ogniowej w głębi pasa obrony dywizji jest podana jak decyzja dowódcy pułku pierwszego rzutu.

Podstawą decyzji do wykonania kontrataków na każdym kierunku powinno być wykorzystanie wyników uderzeń jądrowych i uderzeń innych środków rażenia w celu całkowitego zniszczenia nieprzyjaciela w rejonie włamania.

Uwzględniając wykonywane uderzenia dowódca pułku określa:

- kierunek głównego uderzenia;
- ugrupowanie bojowe;
- charakter manewru siłami i środkami;
- zadania bojowe pododdziałów;
- sposób współdziałania i dowodzenia pododdziałami podczas kontrataku.

Przed wykonaniem kontrataku pułk może zostać wzmocniony artylerią, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i innymi. Pułk do kontrataku ugrupowuje się zwykle w jeden rzut i wydziela silny odwód. Batalion czołgów pułku zmechanizowanego używa się z zasady w pierwszym rzucie na kierunku głównego uderzenia.

Tak samo ugrupowuje się pułk, który po wykonaniu kontrprzygotowania uczestniczy w uderzeniu przed przedni skraj obrony dywizji w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela.

Desant powietrzny nieprzyjaciela wysadzony w głębi obrony dywizji niszczą wzmocnione bataliony. Do likwidacji dużego desantu można użyć pułku.

Podczas stawiania zadań bojowych pododdziałom jednocześnie podaje się zadania do obrony i przeprowadzenia kontrataków na każdym kierunku, a pułkowi czołgów ponadto - do zajęcia rubieży ogniowych. Współdziałanie dowódca pułku organizuje w każdym zadaniu bojowym na tych samych zasadach jak i w pułku pierwszego rzutu. W kontrataku - na każdym kierunku według zadań rubieży i czasu na całą głębokość jego przeprowadzenia. Na wypadek wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń jądrowych podaje się czynności w zakresie likwidacji skutków tych uderzeń.

Gdy w drugim rzucie dywizji są dwa pułki, ich kontratak w celu zniszczenia nieprzyjaciela w rejonie włamania, można wykonać na kierunkach sąsiednich lub zbieżnych.

Kontratak dwoma pułkami na kierunkach zbieżnych sprzyja okrążeniu całego lub części zgrupowania nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony dywizji.

Jeśli pułk czołgów /batalion czołgów/ ma wziąć udział w kontrprzygotowaniu, dowódca pułku /batalionu/ ustala miejsce

stanowisk ogniowych, zadania niszczenia nieprzyjaciela ogniem na podejściach do obrony oraz sposób powrotu pułku /batalionu/ na swe stanowiska. W celu zapewnienia ciągłego dowodzenia pododdziałami na kierunkach kontrataków organizuje się punkty obserwacyjne, na które przybywa dowódca pułku przed rozpoczęciem kontrataku.

Sposób działania pułku drugiego rzutu dywizji w obronie zależy od konkretnej sytuacji. Gdy siłami pułku trzeba zamknąć wyłom wówczas do tego używa się przede wszystkim pododdziałów czołgów. Wydzielone pododdziały przesuwają się w ugrupowaniu przedbojowym do wyznaczonej rubieży pod osłoną ognia artylerii, z marszu rozwijają się w ugrupowanie bojowe i zajmują obiekty na kierunku natarcia głównego zgrupowania nieprzyjaciela. Jeżeli natomiast pułk otrzymał zadanie wykonania kontrataku, dowódca pułku podaje podległym dowódcom kierunki działań nieprzyjaciela i osiągnięte przez niego rubieże, sposób użycia broni jądrowej i chemicznej przez dowódcę dywizji, położenie oddziałów pierwszego rzutu i stawia lub precyzuje zadania bojowe pododdziałów i środków ogniowych. Jednocześnie udokładnia sposób przesunięcia pododdziałów i ich współdziałanie, a następnie wysuwa pułk na rubież rozwinięcia do kontrataku. Wojska przesuwają się w kolumnach batalionowych lub kompanijnych z uwzględnieniem prawdopodobnego zetknięcia się z nieprzyjacielem, który włamał się w obronę. Artyleria, jeśli znajduje się w dużej odległości od rubieży rozwinięcia i odwód przeciwpancerny wysuwają się przed bataliony, zajmują wyznaczone stanowiska i rubieże oraz zabezpieczają rozwijanie się pułku w ugrupowanie bojowe. Rozwijanie osłaniają również oddziały pierwszego rzutu, a w razie konieczności - także odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy dywizji.

W wypadku kiedy podczas przesunięcia lub na rubieży rozwinięcia pododdziały uległy uderzeniu jądrowemu nieprzyjaciela, dowódca pułku organizuje likwidację skutków napadu jądrowego i czyni wszystko, żeby przeprowadzić kontratak.

Przejście pułku do kontrataku zwykle poprzedza krótka około 10-15 min. nawała ogniowa. Gdy dowódca dywizji ma w dyspozycji środki jądrowe i chemiczne, wykonuje nimi uderzenia

na nieprzyjaciela w rejonie włamania. Odwody nieprzyjaciela odcina się również ogniem wszystkich środków i uderzeniami lotnictwa. Uderzenia jądrowe i chemiczne wykonuje się z uwzględnieniem bezpieczeństwa wojsk własnych. Dla rażenia zgrupowania nieprzyjaciela, które włamało się w głąb obrony, stosuje się powietrzne wybuchy jądrowe, by skażenie promieniotwórcze nie przeszkadzało manewrowi własnych wojsk. Podchodzące odwody można zniszczyć wybuchami naziemnymi.

Jeśli na skutek kontrataku zgrupowanie nieprzyjaciela zostanie okrążone, dowódca pułku w zależności od sytuacji częścią sił organizuje obronę na przednim skraju, a siłami głównymi niszczy zgrupowanie we współdziałaniu z sąsiadami lub część pododdziałów pozostawia do blokowania okrążonego nieprzyjaciela, a siłami głównymi organizuje obronę w gotowości do odparcia natarcia podchodzących odwodów nieprzyjaciela. Po rozbiciu nieprzyjaciela w rejonie włamania dalsze działania pułku określa się na podstawie zaistniałej sytuacji.

Jeżeli kontratak drugim rzutem dywizji jest niecelowy, pułk przechodzi do obrony wyznaczonego rejonu w celu zatrzymania natarcia zgrupowania nieprzyjaciela, które włamało się w głąb obrony. Pułk czołgów może być wysunięty na rubież ogniową na najbardziej zagrożonym kierunku w celu zniszczenia czołgów nieprzyjaciela. Pododdziały pułku uporczywie bronią zajmowanych pozycji, ogniem wszystkich środków zadają straty nacierającemu nieprzyjacielowi i przygotowują warunki do przeciwuderzenia drugim rzutem armii. Pułk drugiego rzutu dywizji działa podobnie jak pułk pierwszego rzutu.

Wysadzony desant powietrzny nieprzyjaciela pułk lub część jego sił niszczy gwałtownym atakiem z marszu, zanim się zbierze i umocni w terenie, nie dopuszczając, by opanował rejon stanowisk startowych oddziału rakiet, stanowisk dowodzenia, składów środków materiałowych, mostów i innych ważnych obiektów w rejonie lądowania. Uderzenie na desant wykonuje się zazwyczaj z kilku kierunków.

Dowódca pułku drugiego rzutu powinien zawsze znać sytuację na prawdopodobnych kierunkach spodziewanych działań, śledzić zachodzące zmiany i mieć ciągłą łączność z dowódcą dywizji.

3. Właściwości walki obronnej w warunkach niestosowania broni samowego rażenia.

W warunkach niestosowania broni masowego rażenia staje się oczywiste, że decydującą rolę w działaniach odegrają uderzenia wojsk wykorzystujących ogień wszystkich klasycznych środków rażenia, a lotnictwo, artyleria i desanty będą stanowiły "najdłuższe ramię" oddziaływania na przeciwnika. Gdy potężna moc broni jądrowej nie odgrywa głównej roli na polu walki, następuje przewartościowienie zasadniczych wskaźników możliwości prowadzenia działań w tym i obronnych. O możliwościach rozegrania walki obronnej przez związek taktyczny /oddział/ w większym stopniu decydować będą takie czynniki jak: stosunek sił i środków w poszczególnych okresach obrony, właściwości terenu i stopień ich wykorzystania, sytuacja powietrzna itp. Dlatego też w poszczególnych okresach walki obronnej zaznaczają się pewne różnice w interpretacji zagadnień rozpatrywanych w poprzednich zagadnieniach.

Poprzednio wyodrębniono pierwszy okres działań obronnych, w których broniący dążył do udaremnienia lub tylko osłabienia natarcia nieprzyjaciela dla zapewnienia siłom głównym dywizji dogodnych warunków organizacji obrony.

Całkowite zerwanie natarcia przeważających sił nieprzyjaciela w warunkach niestosowania broni masowego rażenia, gdy dywizja broniąca się jest słabsza od działającego zaczepnie przeciwnika /większa ilość sił i środków/ takich możliwości /bez odpowiedniego zaangażowania sił i środków armii/, w większości wypadków mieć nie będzie. Natomiast przed starciem się z zasadniczymi siłami przeciwnika dywizja powinna dążyć do maksymalnego opóźnienia ich podejścia, zadania mu strat przed przednim skrajem w celu osłabienia siły uderzenia nieprzyjaciela oraz niedopuszczenia do jednoczesnego uderzenia jego sił głównych. Dla wykonania tego zadania dowódca dywizji może wykorzystać większość przydzielonego lotnictwa oraz ogień artylerii już od maksymalnego jej zasięgu.

W okresie walki o przedni skraj szczególnie narażone na uderzenia lotnictwa i ogień artylerii będą pułki pierwszego rzutu, a utrzymanie czołowych rejonów obrony będzie uzależnione od ich odporności na ogień artyleryjski oraz siły i

elastyczności własnego systemu ognia. Uderzenie wojsk nieprzyjaciela na przedni skraj obrony będzie z reguły rozpoczynać się potężną nawałą jego konwencjonalnych środków ogniowych i lotnictwa. Dlatego jeżeli istnieją warunki, należy dążyć do uprzedzenia ogniowego nieprzyjaciela przez wykonanie artyleryjsko-lotniczego kontrprzygotowania.

W warunkach niestosowania broni masowego rażenia artyleryjsko-lotnicze kontrprzygotowanie ma mniejsze szanse zerwania natarcia nieprzyjaciela niż w warunkach działań jądrowych. Ma jednak realne szanse zdeorganizowania natarcia nieprzyjaciela na określonym kierunku, a przede wszystkim zniszczenia i obezwładnienia części jego artylerii i moździerzy, przez wyeliminowanie których zmniejszy się przewaga ogniowa nieprzyjaciela w okresie ataku na przedni skraj obrony. Ponieważ przeciwnik główną moc swojego uderzenia skieruje w tych warunkach na przełamanie oporu czołowych rejonów obrony, dlatego też w większości wypadków zajdzie potrzeba wydzielenia do pierwszego rzutu głównych sił i środków. Oczywiście zależeć to będzie każdorazowo od celu walki obronnej. Jednak wydaje się, że w warunkach niestosowania broni masowego rażenia walka o utrzymanie czołowych rejonów obrony nabiera znacznie większego znaczenia. Dlatego temu okresowi walki obronnej dowódcy i sztaby powinni poświęcić szczególnie duże uwagi. Wiąże się z tym problem przyjęcia odpowiedniego ugrupowania bojowego i struktury obrony, w której przyjmowanie tak znacznych luk w ugrupowaniu jest w tych warunkach niecelowe, a zwłaszcza gdy myślą przewodnią walki jest skupienie głównego wysiłku na utrzymaniu przedniego skraju obrony.

Ponieważ nieprzyjaciel będzie wybierał kierunki głównego uderzenia, wykorzystując czułe miejsca w obronie pułku i dywizji, dlatego duże znaczenie posiada manewr ogniem i wojskami na zagrożone kierunki. Ma to duże znaczenie również i dla następnego okresu, to jest walki w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. Rozmieszczenie drugich rzutów i dowodów w obronie pułku i dywizji powinno być ściśle uzależnione od właściwości terenu, a mianowicie

od kolejnej dogodnej rubieży obrony, która powinna być przygotowana do obsadzenia.

Ponadto drugi rzut powinien być rozmieszczony w kilku rejonach na kierunkach zagrożenia i możliwie niezbyt daleko za czołowymi rejonami obrony. Kontrataki wykonywane przez drugie rzuty i odwody będą wspierane tylko klasycznymi środkami, co z kolei będzie rzutowało na głębokość ich zadań.

Ponadto wobec możliwości zagrożenia włamania się nieprzyjaciela na różnych kierunkach, posiadanie drugiego rzutu rozmieszczonego częściami w kilku rejonach umożliwia szybką interwencję najbliższej położonymi siłami oraz możliwość zbieżnego wykonania kontrataku pozostałymi siłami na najgroźniejszym kierunku.

Opracowano na podstawie:

1. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /pułk-dywizja/.
2. Taktyka Ogólna - podręcznik.
3. Działania bojowe wojsk bez użycia broni masowego rażenia.
4. Podstawowe normy taktyczne pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych wojsk lądowych.
5. płk dr WALCZAK, ppłk dypl. LASZCZYK - Zasady, organizacja i prowadzenie obrony przez dywizję.

Wydrukowano w 200 egz.

Egz. nr 1 - 150 B.T.

Egz. nr 151 - 200 COSO

Wyk. ppłk GÓRECKI

Druk. H.M. dn. 18.05.73 r.

Nr ks. 0892/01794/WW.

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASB Wp
Archiwum Działu Zbiarów Specjalnych

Nr ewid. _____

40876

